

JEUGDBOEKENWEEK 2004

Inspiratiegids voor de openbare bibliotheek

Deze Inspiratiegids Jeugdboekenweek is een uitgave van het Vlaams Centrum voor Openbare Bibliotheken en werd gemaakt door de leden van de Werkgroep Jeugdboekenweek.

Verantwoordelijke uitgever: Guido De Brabander

Coördinatie en redactie: Frederika Van Wing
(VCOB, Koningsstraat 146, 1000 Brussel, 02 220.31.31)

Werkgroep Jeugdboekenweek:

Anita Blomme (Openbare Bibliotheek Maldegem)
Dagmar Blommaert (Vlaams Centrum voor Openbare Bibliotheken)
Danny Theuwis (Openbare Bibliotheek Leuven)
Els Wijninckx (Openbare Bibliotheek Hoboken)
Erika Gebruers (Openbare Bibliotheek Brussel)
Frederika Van Wing (Vlaams Centrum voor Openbare Bibliotheken)
Gaby Vrancken (Openbare Bibliotheek Lanaken)
Magda Theuwis (Openbare Bibliotheek Bocholt /
Openbare Bibliotheek Hamont-Achel)
Miranda Billen (Openbare Bibliotheek Hasselt)
Myriam Verreycken (Openbare Bibliotheek Gent)
Ria Van Daele (Openbare Bibliotheek Beveren)
Rita Van Damme (Openbare Bibliotheek Gent)
Silvie Moors (Stichting Lezen)
Veerle Peeters (Openbare Bibliotheek Halle)

Grafische vormgeving: Compagnie Paul Verrept

Drukkerij: XXXXXXXXXX

Overname van teksten is alleen toegestaan met bronvermelding en na overleg met de uitgever.

Wettelijk depotnummer: D/2003/9438/2

Jeugdboekenweek is een project van Stichting Lezen
www.stichtinglezen.be
www.jeugdboekenweek.be

Jeugdboekenweek in de bib — 3

Bij de activiteiten... — 4

Boekenrally — 5

De schaduw van Jan — 8

Poëzietocht — 12

Horen & Zien in de bibliotheek — 15

Journalisten in de bib — 19

Verhalen die nooit verdwijnen — 22

Spelletjes voor iedereen — 26

Samen lezen, samen praten — 27

Hoor eens, kijk eens! — 31

Illustrator aan het werk — 34

Een bibliotheek met sfeer — 35

Horen en niet horen, zien en niet zien — 37

Kunsteducatieve workshops — 39

Jeugdboekenweek in de bib

Jeugdboekenweek in de bibliotheek, dat is:

Muisstille lezertjes...

Veel lawaai, drukte en bedrijvigheid...

Gespitste oren die luisteren naar de afloop van een verhaal...

Rode wangen van opwinding: het avontuur dat uit boeken barst ...

Blinkende ogen van spanning: wat zullen we horen, wat zullen we zien...

Het geluid van een pagina die wordt omgedraaid, en nog één, en nog één, en nog één ...

Van 14 tot 28 maart is het weer Jeugdboekenweek in Vlaanderen. Het thema is 'Horen & Zien'.

Want wie leest duikt een wereld in, ziet en hoort wat er gebeurt, hoort de stemmen van de personages, kijkt naar de prenten en luistert naar de verteller.

'Horen & Zien' is...

het luisteren naar verhalen en het kijken naar de prenten bij die verhalen,
het monster onder je bed dat je niet ziet maar wel hoort,
wat er wordt doorverteld en niet altijd waar is,
kunst in al zijn vormen, kleuren en smaken,
wat lijkt en schijnt maar misschien niet is,
muziek en gezang en gefluit en geluid,
de kunst van het kijken en luisteren,
wat jij ervan maakt.

Jeugdboekenweek 2004 in de bibliotheek, dat is:

Boekenrally in de bibliotheek. We gaan op jacht naar tekst en prent en ontdekken de pareltjes uit de jeugdliteratuur. Nu ook op cd en video.

Voor elke leeftijd een activiteit met en over de beste boeken.

Extra aandacht voor kinderen die omwille van doofheid of blindheid moeilijk naar boeken grijpen.

Een overzicht van workshops van kunsteducatieve organisaties.

Doe-Boekjes voor iedereen.

De lijst 'Collecties in de kijker' op www.vcob.be.

Boeken in kijker en spelletjes over boeken op www.bibkids.be.

Tijdens de Jeugdboekenweek zet iedereen die boeken genegen is alles in het werk om ze dichterbij kinderen en jongeren te brengen. Want dat is het eerste verlangen van de Jeugdboekenweek: kinderen en jongeren in contact brengen met goede boeken. Deze Inspiratiegids helpt je op weg om van de bibliotheek het epicentrum van de Jeugdboekenweek te maken. Om klein en groot voor boeken warm te maken.

Veel Inspiratie en een heerlijke Jeugdboekenweek gewenst!

Namens de Werkgroep Jeugdboekenweek,
Frederika Van Wing

Bij de activiteiten...

De Jeugdboekenweek is hét moment in het jaar om alle kinderen extra te verwennen met boeken. In deze Inspiratiegids vind je scenario's van activiteiten om te organiseren voor groepen. De meeste daarvan bestaan uit verschillende onderdelen. Het is niet altijd noodzakelijk om ze allemaal uit te voeren om een geslaagde activiteit te hebben.

Bij deze Inspiratiegids vind je ook het boekje 'Leesbevordering, hoe doe je dat?' door het VCOB en Stichting Lezen samengesteld. Deze praktische bundel in klare taal is gestructureerd volgens 9 basisprincipes. De activiteiten beschreven in deze Inspiratiegids borduren voort op deze principes.

Wil je deze activiteiten aanbieden aan de scholen uit je werkgebied, dan komt het er op aan kinderen, meesters en juffen enthousiast te maken voor het programma dat je voor hen in petto hebt. Daarom enkele tips om klein en groot naar de bib te leiden.

Want een wervende en enthousiasmerende promotie-campagne kan wonderen doen.

Stap enthousiast de klassen binnen om iedereen warm te maken voor een bezoek aan de bib. Hierbij is het erg belangrijk dat je ook onmiddellijk de aandacht van de leerkracht weet te trekken. Wandelt die ongeïnteresseerd rond terwijl jij vertelt, dan zullen ook de kinderen afgeleid zijn.

Je krijgt de nodige belangstelling wanneer je je uitleg kort, krachtig en helder houdt. Visueel materiaal, accessoires, of een poster trekken ook de aandacht. Knoop met de kinderen een gesprek aan, stel vragen, poneer een controversiële stelling, ga in discussie en vraag om hun mening.

Het zijn allemaal manieren om hun aandacht te vangen en te houden.

Om te beginnen kan je een gedicht voorlezen of een tekstfragment uit een boek voor hun leeftijd dat handelt over het thema.

Houd rekening met de leeftijdsverschillen. Verzin daarom per graad een andere aanpak.

Voor de eerste graad kan je bijvoorbeeld met vingerpoppes een verhaaltje of een dialoogje vertellen over 'Horen & Zien', voor de tweede en derde graad kun je werken met aangepaste tekstfragmenten. Of je kan voor elke leeftijdsgroep een ander gedicht uitzoeken. In deze Inspiratiegids vind je suggesties rond het werken met fragmenten.

Zorg ook steeds voor een ludiek of grappig element.. Kinderen houden ervan als je een attribuut meebrengt of als je je (minimaal) verkleedt. Misschien een bril opzetten met jampotdeksels en een trechter aan je oor houden? Of een verrekijker rond je nek? Of een trommel of tamboerijn in je hand?

Boekenrally: Komt dat horen, Komt dat zien!

Zo veel boeken, zo veel verhalen, zo veel prenten... De bibliotheek is een echte schatkamer. Uit dat reusachtige aanbod plukten we de mooiste fragmenten en de mooiste illustraties.

Aan de kinderen om ze op het spoor te komen, te ontdekken en ervan te gaan houden.

Voor de tweede keer op rij organiseren de bibliotheken tijdens de Jeugdboekenweek een Boekenrally: mooie affiches met mooie teksten en illustraties maken jong en oud warm voor boeken.

Bibliotheken kiezen zelf een parcours waarlangs de affiches te vinden zijn: in de bibliotheek, in het straatbeeld, op verrassende plekken en achter leuke hoeken.

We sturen de kinderen op pad om al dat moois te ontdekken. Met een vragenlijstje in de hand lezen zij tekst of beeld en lossen ze de bijhorende vraag op. Uit het antwoord op de vraag plukken ze één letter, alle letters samen vormen een tienletterwoord.

Komt het jou té bekend voor? Dit jaar zorgen we nochtans voor nieuwe invalshoeken. Aansluitend bij het thema 'Horen & Zien' jagen we dit jaar in de rally veel meer prenten achterna en worden de teksten niet enkel op affiche beschikbaar gesteld maar ook op cd.

Bovendien worden de tekstfragmenten in gebarentaal 'voorgelezen' op video.

Kijken, lezen en luisteren is dus de boodschap!

DOEL

- Kinderen op een speelse manier laten kennismaken met fragmenten en illustraties uit de jeugdliteratuur
- De Jeugdboekenweek en jeugdliteratuur zichtbaar maken binnen en buiten de bibliotheekmuren
- Samenwerking tussen de bibliotheek en plaatselijke partners stimuleren

DOELGROEP

- De Boekenrally is er voor kinderen van 6 tot 12 jaar.

Er zijn twee leeftijdsgroepen voorzien: 6 t.e.m. 9 jaar, 10 t.e.m. 12 jaar.

- Bij uitbreiding: gezinnen, kinderen van de plaatselijke jeugdbewegingen, sportverenigingen en academies voor woord en muziek.

- De externe betrokkenen: plaatselijke winkeliers, academies voor woord en muziek, scholen...

- Grijp de Boekenrally aan om ook blinde of slechtziende en dove of slechthorende kinderen bij je activiteiten te betrekken. Ook blinde kinderen kunnen aan de Boekenrally deelnemen, de teksten worden immers ook als luisterfragmenten aangeboden. Voor dove kinderen worden de teksten in gebarentaal voorgelezen op video.

KORTE OMSCHRIJVING VAN DE BOEKENRALLY

- Het VCOB bezorgt alle deelnemende bibliotheken voor elke leeftijdsgroep 10 affiches waarop een fragment uit de jeugdliteratuur, een gedicht of een illustratie afgedrukt is. De teksten en prenten sluiten aan bij het thema 'Horen & Zien'.

- Stichting Lezen zorgde er samen met 'Licht en Liefde' voor dat de tekstfragmenten van de Boekenrally op cd werden ingesproken. Cultuur voor Doven biedt dan weer een video aan met de fragmenten in gebarentaal. De cd en video kan je bestellen bij Stichting Lezen via het bestelformulier op www.jeugdboekenweek.be.

- De bibliotheek hangt de affiches op verschillende zichtbare plaatsen op in de gemeente, zodat een parcours gevormd wordt.

Minstens één van de haltes in de rally is de bibliotheek.

- De kinderen gaan te voet of per fiets op pad met een vragenlijst (zie bijlage). De antwoorden op de vragen vinden ze in de teksten of illustraties op de affiches. Vertrek- en eindpunt van de rally is de bib. Hang de

eerste of de laatste affiche in de bib.

- Uit elk antwoord dat ze vinden op de vraag, plukken de kinderen één letter. Met alle letters samen vormen ze een tienletterwoord.
- Die oplossing deponeren de kinderen tenslotte in een urne die in de bibliotheek staat.
- De bibliotheek kan plaatselijk een eigen wedstrijdement koppelen aan de rally.
- Als je de rally buiten de bibliotheek laat plaatsvinden, geef de kinderen dan een plannetje met routebeschrijving mee.
- Meer informatie over de levering van de affiches en de mogelijkheid tot bijbestellen volgt via Snelnieuws.

MINI – MIDI – MAXI

Net als vorig jaar kies je zelf de omvang van de rally. Hou je het klein en binnenshuis, betrek je buurtbewoners of ga je met veel vertoon de straat op: de bibliotheek beslist.

Enkele tips voor verrassende locaties die aansluiten bij het thema 'Horen & Zien':

- De academie voor woordkunst
- De academie voor beeldende kunst
- De muziekacademie
- Brillenwinkel
- De oogarts of de oorarts in de buurt
- Muziekinstrumentenwinkel
- Museum van beeldende kunst
- Kunstgalerij
- Theaterzaal

Je hoeft de formule Boekenrally niet strikt te handhaven zoals hierboven beschreven. Hang bijvoorbeeld alle affiches niet in één keer op, maar maak elke dag een nieuwe affiche publiek. Bij elke nieuwe affiche geef je een hint waar de volgende affiche te vinden zal zijn.

Bijvoorbeeld: 'Morgen vind je een affiche waar je kan voetballen op het grasveld, waar je de hond kan uitlaten, of keuvelen op een bank' (Het park), of: 'Wie niet goed ziet, moet bij deze dokter op bezoek' (de oogarts). Via deze manier bouw je een bijkomend spanningselement in en houd je de Boekenrally bij alle deelnemers levendig gedurende de hele Jeugdboekenweek.

PRESENTEREN VAN DE TEKSTEN

Teksten op cd en video vragen om een aparte presentatie. Wil je de kinderen de rally al luisterend laten afleggen dan moet je natuurlijk voldoende cd-spelers of walkmans voorzien. Of je kan kinderen die in klasverband deelnemen vragen om er zelf een mee te brengen.

Wie de rally minder individualistisch wil aanpakken, kan ervoor kiezen om op de haltes van de rally een mogelijkheid tot luisteren te bieden.

Zo kan je bijvoorbeeld winkeliers vragen of ze niet enkel een affiche willen ophangen, maar ook de cd willen laten spelen.

Sommige winkelstraten zijn voorzien van luidsprekers. Misschien kunnen deze twee weken lang mooie verhalen laten weerklinken?

In het hoofdstuk 'Een bibliotheek met sfeer' vind je suggesties om luisterdozen en luistercellen te maken: een creatieve manier om het 'horen' sfeervol aan te brengen in de bibliotheek. Je kan enkele luisterdozen of luistercellen voorzien waar de kinderen kunnen luisteren naar de teksten uit de Boekenrally.

Een televisietoestel op zich heeft maar weinig charme. Zoek daarom naar originele manieren om het toestel op een creatieve manier te verpakken. Plaats het bijvoorbeeld in een poppenkast. Gordijntjes open: de voorstelling kan beginnen!

WAT KUNNEN WE ERMEE WINNEN?

Is een veel gehoorde vraag als je een spel organiseert. Het VCOB geeft geen prijs weg, het is aan elke bibliotheek om voor een verrassing te zorgen. En dat hoeft allemaal niet groots of duur te zijn! Als de band met bib of boeken er maar is...

Enkele suggesties:

- gadgets van Stichting Lezen
- een boek of boekenbon
- gratis uitlening van een cd, cd-rom of video
- een toegangsticket voor het hele gezin voor een theatervoorstelling of een andere culturele activiteit

FRAGMENTEN UIT

De tekstfragmenten van de Boekenrally komen ook voor in het Leesproject van Stichting Lezen. Grijp de gelegenheid aan om scholen te motiveren deel te nemen aan de Boekenrally. Leg er de nadruk op dat school en bibliotheek elkaar op deze manier aanvullen.

Voor de Boekenrally wordt gebruik gemaakt van teksten en illustraties uit volgende boeken:

Van 6 tot 9 jaar

Jikke Pikke komt er wel / Renée Veenstra en Paul

Verrept (ill.). – Berchem: Epo, 2003 –90-6445-296-2: 115.

Hoe de kameel aan zijn bult kwam / Rudyard Kipling en Lisbet Zwerger (ill.). – S.l.: De Vier Windstreken, 2001 – 90-5579-570-4: 112,27.

Het woordenboek van Vos en Haas / Sylvia vanden Heede en Thé Tjong-King (ill.). – Tiel: Lannoo, 2002–90-209-4423-1: 118,95.

Ik pas wel in die jas / Selma Noort en Charlotte Vonk (ill.). – Tilburg: Zwijzen, 2002 – 90-276-4593-0: 14,50.

Soms kietelt het / Armand Van Assche en Claudia Verhelst (ill.). – Mechelen: Bakermat, 2002 – 90-5461-718-7. Het gedicht 'Zie, in het zand'.

Opa, hou jij het nog vol: een bloemlezing met 100 gedichten over opa's en oma's / Johanna Kruit (samenstelling) en Wim Hofman (ill.). – Averbode: Altiora, 2002 – 90-317-1798-3. Het gedicht 'Logeren bij oma'.

De schaduw van Jan / Harrie Geelen. – Amsterdam: Querido, 2001 – 90-214-6366-0: 113,49.

Ridder Prikneus / Daan Remmerts de Vries. – Amsterdam: Querido, 2003 –90-451-0019-3: 111, 95.

De rode vogel / Astrid Lingren en Marit Törnqvist (ill.). – Amsterdam, Querido, 2003: 1 13,95.

Brammert en Tissie: straatmuzikanten / Gabrielle Vincent. – S.l.: Casterman, 2003 – 90-303-0473-1.

Van 10 tot 12 jaar

- *Mosland* / Johanna Nilsson en Tine Duyvejonck (ill.). – Amsterdam: Afijn, 2003 – 90-5933-016-1: 1 13,95.

Perenbomen bloeien wit / Gerbrand Bakker. – Amsterdam: Piraamde, 2002. – 90-245-4899-3: 113,50.

Ik schilder je in woorden / Hans Hagen en Willemien Min (ill.). – Amsterdam: Van Goor, 2001. Het gedicht 'Sprakgebrek'.

Het natuurboek / Bas van Lier en Henk Kneepkens (ill.). – Amsterdam: Ploegsma, 2003 –90-216-1049-3: 117,95.

Mijnheer Ferdinand / Agnes Guldenmont en Carll Cneut (ill.). – Wielsbeke: De Eenhoorn, 2003 – 90-5838-173-0: 117,50

Honderd keer moet ik dit schrijven / Frank Eerhart (sam.) en Saskia Vanderheyden (ill.). – Amsterdam: DiVers, 2002 –90-7663-317-7: 116,95.

De dans van de drummers / Hans Hagen en Philip Hopman (ill.). – Amsterdam: Van Goor, 2003 –90-00-03459-0: 114,50.

Vensters: uitzichten op poëzie en muziek / Bea de Koster e.a. – Leuven: Davidsfonds-Infodok, 2002 –90-5908-044-4: 119,95.

Jij bent mijn mooiste landschap / Ted van Lieshout. – Amsterdam: Leopold, 2003 – 90-258-3740-9. Het gedicht 'Cassette'.

De pianomeester / Rita Verschuur en Willemien Min (ill.). – Amsterdam: Van Goor, 2002 – 90-00-03464-7: 112,50.

De schaduw van Jan

Schaduwen worden op vele manieren gevormd en vervormd. Iedereen heeft ooit wel eens geprobeerd op zijn schaduw te stappen. Alles en iedereen heeft een schaduw. Of toch niet?

Je kunt schaduwen aanraken, ernaar zwaaien, schaduwen veranderen voortdurend, je bent je eigen schaduw en toch ook weer niet.

Dit mysterieus spel bezorgt Jan aangenaam gezelschap tijdens een eenzaam moment...

Hoe komt het dat je schaduw altijd hetzelfde doet, hetzelfde weet? Is een schaduw altijd zichtbaar? Waarom zijn schaduwen dan weer groot en dan weer klein?

Hebben alle dingen een schaduw?

Tijdens deze activiteit worden kinderen attent gemaakt op de magie van schaduwen en leren ze hoe ze zelf met schaduwen creatief kunnen spelen.

BASISPRINCIPE

Van lezen ga je doen

DOELGROEP

Kleuters en jongste groepen bijzonder onderwijs.

DOELSTELLINGEN

- Leesbevordering
- Kinderen op een creatieve manier leren omgaan met verhalen
- Stimuleren van de fantasie d.m.v. schaduwbeelden

TIJDSDUUR

Ongeveer 2 uur.

KORTE OMSCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

- Verwelkoming van de kinderen
- Voorlezen 'De Schaduw van Jan'
- Bespreking van het verhaal
- Creatieve spelletjes met schaduwbeelden en spiegelingen

- Schimmenspel: de kinderen, de juf en de jeugdbibliotheclaris bedenken samen een kort schimmenspel. De kartonnen poppen worden vooraf gemaakt
- Afronden met een ander verhaaltje rond het thema

BENODIGHEDEN

- *De schaduw van Jan* / Harrie Geelen.- Amsterdam: Querido, 2001.- 90-214-6366-0
- *Wat zie je dan? Schaduwspel en spiegelingen* / Angela de Vrede.- Amsterdam: Leopold, 1998.- 90-258-4857-5
- Een boekenkoffer met prentenboeken rond het thema (zie 'Collecties in de kijker' op www.vcob.be)
- Projectiescherm, wit doek of witte muur en projector of felle spot of andere lichtbron (zaklamp)
- Poppenkast met witte achtergrond (eventueel wit karton erop bevestigen)
- Poppen en/of silhouetten gemaakt uit zwart fotokarton, gekleefd op satéstokjes (boom, kat, vlinder, bloem...)
- Eventueel kan de kunstacademie of een creatieve leerkracht meehelpen om vooraf wat te knutselen.
- Andere benodigdheden worden bij de activiteit zelf vermeld. Er worden verschillende mogelijkheden opgesomd voor schaduw- en schimmenspelletjes

VOORBEREIDING

Nodig de klasjes uit en vraag de leerkracht om de kinderen een naamplaatje op te spelden. Vraag aan de leerkrachten om voor het bezoek aan de bib in de klas al te werken rond het thema van de Jeugdboekenweek. Verwijs naar het Leesproject van Stichting Lezen, in de lessuggesties bij de fragmentenbundels vinden leerkrachten heel wat inspiratie.

Stel een boekenkoffer samen met prentenboeken rond het thema.

Installeer in de vertelhoek een 'schaduwruimte'. Dit is een kleine verduisterde ruimte waar je een spot of projector richt op een projectiescherm of wit doek. Het is belangrijk om een intieme sfeer te creëren.

Indien de bibliotheek niet over een vertelhoek beschikt kan je eventueel gebruik maken van een afgeschermd deel van een gang, een magazijn of een andere stille ruimte in het gebouw.

VERLOOP VAN DE ACTIVITEIT

Welkom

Verwelkom de kinderen in de bibliotheek. Laat hen plaatsnemen in de 'schaduwruimte'. Stel jezelf én je schaduw voor. Voel je je geroepen om een kleine act op te voeren? Niemand zal je tegenhouden als de schaduw van de bibjuf op het doek verandert in een angstaanjagend monster, een heks of in een ballerina...

Voorlezen

Lees het verhaaltje van 'De schaduw van Jan' voor. Toon aan de hand van de prenten in het boek dat niet alleen Jan een schaduw heeft, maar ook de bomen, een hek en alle voorwerpen die in het verhaaltje voorkomen. Maak de kinderen er ook attent op dat schaduwen van grootte veranderen naargelang de stand van de zon.

Bespreking

Bespreek kort het fenomeen 'schaduw'. Vraag de kinderen of zij zelf ook al opgemerkt hebben dat alles een schaduw heeft en of ze al ooit gespeeld hebben met schaduwen.

Als het een zonnige dag is, kun je met de kinderen op 'schaduwjacht' gaan in de bibliotheek. Stilletjes lopen alle kinderen tussen de rekken en kijken waar ze schaduwen zien. Daarna komen ze weer samen en noemen elk een schaduw die ze zagen en verrassend vonden.

Indien de kinderen al kunnen kloklezen, kun je hen uitleggen dat je met behulp van de schaduw van een zonnewijzer kunt te weten komen hoe laat het is.

Ook het fenomeen van de zonsverduistering is intrigerend voor kinderen. Leg hen uit dat de maan héél soms tussen de zon en de aarde draait zodat de aarde in de schaduw terechtkomt. Als je op dat moment op de plaats

bent waar de schaduw van de maan op valt, zie je dat de maan voor de zon schuift en het licht tegenhoudt. Meer hierover vind je zeker in informatieve boeken over het heelal.

Leg een stapel prentenboeken klaar, en laat de kinderen erin op zoek gaan naar prenten waarin de figuren en voorwerpen een schaduw hebben. Zorg ervoor dat je boeken verzamelt waarin heel duidelijk schaduwen aanwezig zijn.

Vraag de kinderen of ze denken dat een spiegelbeeld hetzelfde is als je schaduw. Zijn ze al ooit zelf in een spiegelpaleis geweest? Geeft elke spiegel daar hetzelfde spiegelbeeld? Zorg voor enkele (hand)spiegels en laat de kinderen ontdekken hoe spiegelbeelden kunnen variëren. Bijvoorbeeld: kijk via de spiegel in het gezicht van een ander kind, sta kortbij of veraf van de spiegel, houd je de spiegel op z'n kop dan verandert er niets... Neem het begin van het boek 'Ik mis me' van Wally De Doncker en Gerda Dendooven erbij: als je in de spiegel kijkt zie je jezelf, weet je dat je bestaat. Wat is het verschil met het kijken naar jezelf op foto?

Vertel hen dat je zelf héél wat leuke ideeën hebt om met schaduwen en spiegelbeelden te spelen en nodig hen uit om mee aan de slag te gaan.

Aan de slag

Hieronder worden enkele eenvoudige en eerder ingewikkelde activiteiten beschreven. Kies vooraf welke activiteit je gaat doen en leg alle benodigdheden klaar.

Schaduwspelletjes

Vooraleer je aan de slag gaat is het misschien leuk dat de kinderen hun eigen schaduw kunnen bekijken. Even de remmen los dus... en elk kind in de schijnwerper plaatsen! Geef hen de kans om hun schaduwbeeld gekke dingen te laten doen op het witte doek. Toon hen dat ze de grootte van hun schaduw kunnen beïnvloeden door dichterbij of verder van de lichtbron te gaan staan.

Handschaduwen kunnen leuke beelden opleveren. Het maken van deze beelden gebeurt door de handen en de onderarmen zo te manipuleren dat er een schaduwbeeld ontstaat. Dit beeld kan van alles uitbeelden, van dieren tot de meest vreemde mensen. Laat de kinde-

ren vrij experimenteren en ontdekken op welke manier ze hun handen en armen moeten houden om figuurtjes te verkrijgen.

Silhouetten tekenen

Nodig:

- grote vellen papier
- kleurpotloden, dikke zwarte stiften, eventueel verf en penselen
- diverse voorwerpen of gekopieerde en uitgeknipte boekfiguurtjes
- zaklamp

Bevestig een groot vel papier op de muur. Schijn met een zaklamp of andere lichtbron in de richting van dit papier. Zet tussen de lichtbron en het papier een voorwerp met een specifieke vorm (vaas, vork, melkkan, beker, plant, fles, ...) of een uitgeknipt boekfiguurtje. Laat de kinderen met een dikke zwarte stift over de omtrek van de schaduw tekenen. Ze mogen nu deze tekening inkleuren of verven.

Maak achteraf een tentoonstelling van de schaduwtekeningen.

Schimmenspel

Schimmenspel is een spel waarbij men schimmen, schaduwbeelden, achter een doorschijnend scherm of op een witte wand laat bewegen. Het is leuk om de kinderen op een voorstelling te trakteren. Nog leuker is het om hen zelf een schimmenspel te laten maken.

Nodig:

- zwart karton
- potloden
- scharen
- plakband
- satéstokjes
- gekopieerde en uitgeknipte afbeeldingen van boekfiguurtjes en voorwerpen uit prentenboeken
- enkele voorbeelden die je vooraf hebt gemaakt

Verdeel de kinderen in kleine groepjes. Aan de kinderen wordt een kort verhaaltje voorgelezen. Nadien maken ze van de personages en voorwerpen uit het verhaal een silhouet. Aan de hand van een patroon tekenen ze de figuren of voorwerpen na op het zwarte karton, knippen ze uit en plakken ze met plakband aan een satéstokje.

Indien het onmogelijk is om de hele activiteit in één keer uit te voeren kan je de kinderen alleen een silhouet laten knutselen. Daar kunnen ze dan achteraf in de klas mee aan de slag.

Alles is nu klaar om een kort schimmenspel te spelen. Laat de kinderen oefenen zonder schaduwen. Het oefenen kan gebeuren aan een tafelrand. De kinderen oefenen vooral in het opkomen, afgaan en de timing. Eventueel kunnen de verhaaltjes nog wat bijgewerkt worden. Vervolgens mag elk groepje oefenen voor het witte doek.

Wanneer alle groepjes voldoende geoefend hebben, kan de voorstelling beginnen! Elk om beurten brengen de kinderen hun schimmenspel.

Mogelijke verhalen om mee te werken:

- *Kareltje, waar ben je?* / Susanne Rotraut Berner. Figuren en voorwerpen om mee te werken: Kareltje, oma, schuurtje, worteltjes...
- *Mijn mama* / Gerda Dendooven: eenzelfde figuur (mama) duikt op in verschillende gedaanten.
- *Jip en Janneke* / Annie M.G. Schmidt: Jip, Janneke, Siep, Takkie...

Spaans schimmenspel

Nodig:

- Groot wit doek van minimaal 2,5m hoog en 2m breed
- Lichtbron (opgesteld achter het doek)
- Voldoende attributen die tijdens het spel gebruikt kunnen worden: hoeden, doeken, boeken, poppen, kandelelaar, eetservies, plant...
- Grote ruimte!

Een alternatief voor het spelen met de poppen is om de kinderen zelf te laten acteren. Bij het Spaans schimmenspel wordt er geacteerd door mensen, meestal in volle persoon, achter het scherm. Het leuke is hier dat je speelt met de grootte van je schaduw: je schaduw wordt immers groter naarmate je naar de lamp toe loopt. Deze techniek kan je combineren met het gegeven dat de ene schaduw de andere overlapt omdat hij groter is. Zo kan iemand van bijna 2 meter groot verdwijnen in een kind van anderhalve meter, of kun je dwars door elkaar lopen.

Laat de kinderen eerst een kort, eenvoudig verhaaltje bedenken. Natuurlijk kunnen ook bestaande verhalen of gedichtjes gebruikt worden. Daarna krijgen ze voldoende tijd om te experimenteren met hun schaduw achter het doek.

Waar moet op gelet worden?

Kijken naar de schaduw. De kinderen vormen een schaduw met hun eigen lichaam, waardoor de aandacht automatisch gericht wordt op het eigen lichaam. Ze moeten echter juist proberen te letten op wat de schaduwbeelden doen. De speler moet leren welke manipulaties hij met zijn lichaam moet doen om het juiste resultaat te krijgen

In profiel of vooraanzicht? Welke karakteristieken wil ik wel of niet uitbeelden?

Het tempo van de beweging. Doordat het schimmenspel tweedimensionaal is en alle aandacht van de toeschouwers gericht is op het schaduwbeeld, lijkt het alsof de schaduw zich sneller en feller voortbeweegt.

Overlappen: de schaduw op het scherm is makkelijk te vervormen door attributen te gebruiken. Op het moment dat je een hoed op je hoofd zet verandert de schaduw. Van achter een schaduw kunnen allerlei dingen tevoorschijn komen.

Van zodra de kinderen min of meer beet hebben hoe het schimmenspel werkt, oefenen ze hun performance in. Als alle kinderen voldoende geoefend hebben volgt de voorstelling.

Schaduwboksen

Zijn er stoere kerels in de klas? Laat hen boksen tegen hun eigen schaduw of tegen een denkbeeldige tegenstander de strijd aanbinden.

Afronden

Zet de boekenkoffer met prentenboeken rond het thema klaar. Kinderen die al voldoende geoefend hebben of die eventjes moeten wachten tot zij aan de beurt zijn, kunnen ondertussen een boekje nemen of kennismaken met andere boeken uit de collectie.

Vooraleer de kinderen de bibliotheek verlaten nemen ze een 'foto' van hun silhouet. Alle kinderen op één rij, met achter hun rug een heel groot en lang vel papier waarop hun contouren worden afgetekend met een dikke stift.

Erboven schrijven ze: "wij zijn in de bib geweest!".

Erin schrijft elk kind zijn naam. Een variant: alle kinderen maken een afdruk van de palm van hun hand op een groot vel papier.

Sluit de activiteit af met een hapje en een drankje, en natuurlijk... een ander verhaaltje rond het thema.

Geef ook een folder met openingsuren mee aan de kinderen, en vertel hen erbij dat ze gratis gebruik kunnen maken van de bibliotheek!

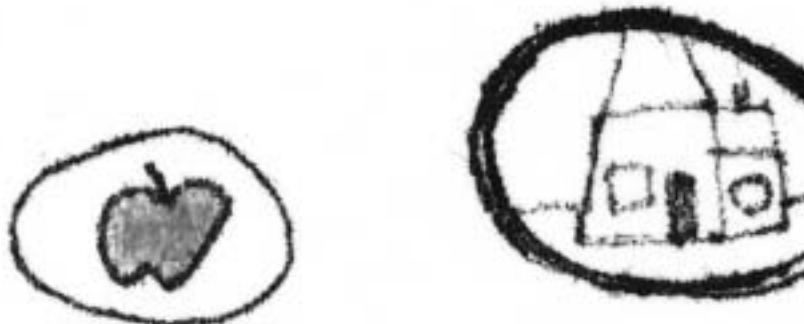
RANDACTIVITEITEN

Indien het in de bibliotheek onmogelijk is om het schimmenspel uit te werken en op te voeren (tijds- en/of plaatsgebrek), kan je aan de leerkracht vragen of ze in de klas één van beide activiteiten willen uitwerken. Eventueel kan je dan achteraf een voorstelling organiseren tijdens dewelke alle deelnemende klasjes hun schimmenspel opvoeren. Indien je over een zaaltje beschikt is het misschien leuk om ook de ouders uit te nodigen.

Eventueel kan er een jury samengesteld worden die bepaald wie het grappigste, het griezeligste, het mooiste uitgewerkte... spel heeft bedacht en gebracht.

MOGELIJKE VARIATIES

Op de Nederlandse website www.ouders.nl vind je nog meer suggesties voor kijk-, luister- en andere spelletjes rond zintuigen. Surf naar 'Peutertijd/Kleutertijd (2-5)' > 'De verveling voorbij: Hoe houd je een peuter van 2 bezig?'

Poëzietocht

Versjes, rijmpjes, gedichten. Heerlijk om te lezen, soms nog leuker om naar te luisteren. In ieder geval is het werken met gedichten een prima invulling van het thema 'Horen & Zien'.

Gedichten of poëzie schrikken soms af. Poëzie zou moeilijk zijn, want wat woorden in een gedicht willen vertellen is niet altijd meteen duidelijk.

In ieder geval ben je nooit te jong om kennis te maken met de poëtische zeggingskracht van gedichten.

Hoe vroeger je er in ondergedompeld wordt, hoe groter je vertrouwen om gedichten te lezen, te begrijpen, te bedenken.

BASISPRINCIPE

De taalspeeltuin: door kennis te maken met verschillende gedichten, verwerven de kinderen een grotere taalgevoeligheid en taalnieuwsgierigheid.

DOELGROEP

Kinderen van 6 tot 8 jaar (1ste graad lagere school)

DOELSTELLINGEN

- De kinderen maken kennis met verschillende poëzievormen.
- De kinderen weten waar ze de poëziebundels in de bibliotheek terugvinden

TIJDSDUUR

Minstens een half uur per workshop.

KORTE OMSCHRIJVING

Tijdens enkele workshops en via verschillende gedichten maken kinderen kennis met de vele vormen en inhouden van poëzie.

VOORBEREIDING

De activiteit is vooral geschikt om te organiseren voor een groep kinderen, in klassikaal verband.

Ga vooraf op bezoek in de klas om de kinderen uit te nodigen voor een bezoek aan de bibliotheek. Stel jezelf voor en licht toe waarom je in de klas bent. Vraag aan de klas wie er wel eens in de bibliotheek komt, welke soort boeken de kinderen het liefst lenen, of ze soms ook gedichtenbundels mee naar huis nemen. Vraag ook welke gedichten de kinderen kennen, misschien wil iemand wel een gedicht voordragen of voorlezen. Lees tenslotte zelf een gedicht voor en vraag of de kinderen ter gelegenheid van de Jeugdboekenweek in de bib nog meer gedichten willen komen ontdekken.

ONTHAAL IN DE BIB

Geef de kinderen bij aankomst in de bib een naamkaartje om op te spelden. Laat op het kaartje voldoende ruimte vrij. Zo kunnen de kinderen bij het einde van hun bezoek een kort gedichtje of een vers uit een gedicht dat ze mooi vinden overschrijven en mee naar huis nemen.

Maak poëzie zichtbaar en hoorbaar in de bibliotheek. Hang posters met gedichten op, beschilder de uitstalramen van de bib met verzen, laat gedichten uit luidsprekers weerklinken.

Maak een korte wandeling doorheen de jeugdafdeling, waarbij de kinderen leren waar welke boeken en materialen te vinden zijn. Uiteraard sta je wat langer stil bij het rek waar de gedichtenbundels te vinden zijn.

VERLOOP VAN DE ACTIVITEIT

Kringgesprek

Start de ontdekkingstocht met een kringgesprek over poëzie. Wie weet wat poëzie is? Wanneer is een gedicht een gedicht en geen verhaal? Is alles wat op rijm staat een gedicht? Staan alle gedichten op rijm? Een verhaal geschreven in verzen, is dat een gedicht?

Rijmgedichten

De meeste kinderen zullen poëzie associëren met gedichten op rijm. Als de laatste woorden van een (vers)regel rijmen, dan heb je een gedicht. Poëzie gaat uiteraard veel verder dan louter de vorm, maar laten we met gedichten op rijm beginnen.

Zoek enkele gedichten bij elkaar waarin gerijmd wordt. De verzen van Annie M.G. Schmidt zijn alom gekend en heel geschikt, net als het werk van Nannie Kuiper of Marianne Busser en Ron Schröder.

Voorlezen

Lees een gedicht voor en laat de kinderen de woorden noemen die ze hoorden rijmen. Lees het gedicht nogmaals en laat hen hun hand omhoog steken als ze woorden horen rijmen.

Rijmen raden

Een leuk spelletje om kinderen alert te maken voor rijmwoorden is rijmen raden. Lees een gedicht met gepaard rijm voor, maar laat de kinderen telkens het rijmwoord van de tweede regel invullen. Voor dit spelletje kan je gebruik maken van de vele aftelrijmpjes. Sommige gedichten zijn zelfs zo geschreven dat de lezer zelf het juiste woord moet invullen. 'Rekenen op rijm' van Annie M.G. Schmidt is bijvoorbeeld zo'n gedicht.

Rijm Memory of Rijmdomino

Geef de kinderen een aantal dichtbundels of gekopieerde gedichten. Laat hen de rijmwoorden uitzoeken. Bijvoorbeeld verzint/begint, feeën/tweeën, prinsessen/ bijzessen, vroeg/genoeg, inkt/omringd, schrijver/vijver, verzonnen/begonnen, leven/leeggeschreven (Uit 'De Sprookjesschrijver', Annie M.G. Schmidt). Ze zullen merken dat woorden die rijmen niet noodzakelijk dezelfde eindletters hebben. Soms is het wenselijk om meer dan één woord op te schrijven, het rijmende karakter wordt namelijk ook gevormd door het ritme van de woorden.

De kinderen schrijven de woorden op afzonderlijke kaartjes, die ze mooi versieren of kleuren. Met een heleboel kaartjes van rijmwoorden spelen ze vervolgens een reuzememory. Of de kinderen schrijven telkens twee verschillende woorden op één kaartje (bijvoorbeeld ver-

zint/feeën, feeën/..., verzint/...), met deze dominokaartjes leggen ze de rijmwoorden aan elkaar.

Visuele poëzie

We spreken over visuele poëzie wanneer een gedicht betekenis krijgt door méér dan woorden alleen. De letters, woorden, beelden, tekeningen, de schikking ervan op de bladspiegel vormen één geheel. De betekenis van het gedicht wordt gevormd door het samengaan van tekst en beeld. Wanneer tekst en beeld worden losgekoppeld is de betekenis ervan niet dezelfde. Kortom, het geheel is meer dan de som van de delen.

Wie visuele poëzie zegt, denkt meteen aan Paul van Ostayen. Maar ook vandaag zijn dichters aan het werk die poëzie voor kinderen schrijven waarin woord en beeld samengaan. Riet Wille bijvoorbeeld in haar bundel en 'Een gedicht in mijn oor' of Joke van Leeuwen in 'Ozo Heppie'. Maar ook in de verhalende boeken van Vos en Haas gaan beeld en woord samen wanneer de auteur bijvoorbeeld het woord 'groot' een veel grotere letter geeft dan de andere woorden in de tekst.

Voorlezen

Kies een gedicht uit (bijvoorbeeld 'Dommelen' uit 'Een japon voor mijn kameleon' van Riet Wille, 'In bad' uit 'Een rijm in mijn oor' van Riet Wille of 'Vliegen' uit 'Ozo heppie en andere versjes' van Joke Van Leeuwen), toon de bladspiegel en vraag de kinderen wat hen opvalt. Wat is er anders dan de gedichten die we in de vorige workshop lazen? De woorden zijn op een eigenaardige manier gerangschikt op de bladspiegel. Lees vervolgens het gedicht voor, en vraag de kinderen waarom de woorden op zulke manier geschikt zijn op de bladspiegel. Welke betekenis krijgen woorden en beeld daardoor samen? Zou je het gedicht op dezelfde manier begrijpen zonder het beeld?

Zelf aan de slag

Nu is het aan de kinderen om individueel of in kleine groepjes zelf een visueel gedicht te maken.

Een goed uitgangspunt kan een werkwoord zijn dat beweging suggereert (bijvoorbeeld: draaien, dansen, lopen, duiken, springen...). Hoe kan je nu die beweging uitdrukken in beeld (bijvoorbeeld dansen zijn kringen,

lopen is snelheid vooruit...) en hoe kan je over deze beweging nadenken (bijvoorbeeld dansen doet denken aan walsen, aan draaien in een ronde, aan iemand om mee te dansen, aan dromen, aan muziek, aan...).

Tenslotte worden woorden en beelden samengevoegd in een geheel.

Kinderen maken zelf collages met woorden uit gedichten. Kopieer een aantal gedichten. De kinderen knippen alle woorden uit en plakken ze opnieuw achter elkaar zodat de manier waarop de woorden geschikt zijn op de bladspiegel (de vorm dus) aansluit bij de inhoud van het gedicht.

Een variant kan hier het tekenen van woorden zijn. Bijvoorbeeld 'warm': de letters vol en rond en rood, 'koud': de letters met bibberende hand tekenen en koude kleuren geven. Nog eenvoudiger is kinderen een tekening bij een gedicht laten maken.

Nonsensgedichten

Van nonsensgedichten zou je kunnen zeggen dat de inhoud ondergeschikt is aan het ritme en de klanken. Soms hebben ze niet eens een echte betekenis, willen ze niet echt iets zeggen. De gedichten zijn gewoon grappig en barsten van de taal- en woordspelletjes en zelfverzonnen woorden.

Nonsensgedichten bestaan al erg lang, zo kennen we ze allemaal uit oude kinderliedjes als 'Ozewiezewoze' of 'Olke bolke rube solke'. Maar ook vandaag sluipen ze binnen in gedichten. Een mooi voorbeeld is 'Sjiloesj sjilij sjilasj sjilosj sjileven' van Toon Tellegen (opgenomen in 'Sneeuw op de vensterbank' samengesteld door Jacques Dohmen en geïllustreerd door Rotraut Susanne Berner).

Vraag aan de kinderen welke nonsensgedichten of liedjes ze kennen. Welke woorden gebruik je wel eens of heb je zelf verzonnen, maar hebben eigenlijk geen betekenis?

Andere spelletjes:

Zoek een gedicht met een snel ritme en vele klanken. Draag het verschillende keren voor, en laat de kinderen het mee opzeggen. Met een slaginstrument of handgeklap kloppen ze het ritme mee.

Geschikte gedichten: 'Sjiloesj sjilij sjilasj sjilosj sjileven'

van Toon Tellegen, 'Geluiden' van Mieke Van Hooft (opgenomen in 'Stamp Stamp Olifant'), 'Hobbel de bobbel de bok' van Lucy Cousins (opgenomen in 'Het grote grappige rare rijmpjesboek')

Aansluitend hierbij kan je met de kinderen werken rond kinderliedjes. Deze bevatten ook vaak woorden en zinsconstructies die doen denken aan nonsensgedichten.

'Ik hoor je wel. Ik zie je niet' zo heet de kleuter-cd voor zangers vanaf 4 jaar die Stichting Lezen uitbrengt naar aanleiding van de Jeugdboekenweek.

Frank Adam, Klaas Verplancke, Riet Wille en Geert De Kockere, vier klinkende namen in versjesland, herschreven elk vier oude kinderliederen. Van Twee emmertjes water halen tot Alle eendjes zwemmen in het water. De 32 oude en nieuwe liedjes brengt Stichting Lezen samen met Jeugd en Muziek op cd. In het boekje bij de cd vind je alle teksten, in de bundel lessuggesties voor leerkrachten creatieve tips om er allerlei leukes mee te doen, behalve zingen. De cd kan je bestellen via het bestelformulier van de Jeugdboekenweek of via www.jeugdboekenweek.be.

Afronden

Vooraleer de kinderen de bibliotheek verlaten, schrijven ze een kort gedichtje of een versregel op hun naamkaart. Inspiratie vinden ze uiteraard in de gedichten en dichtbundels die ze net in handen hebben gehad.

Bij het afscheid kan je de kinderen bedanken met een poster met een gedicht. Zo hebben ze ook in hun klas gedichten om hen heen. Bij de Nederlandse organisatie 'Plint' vind je tal van leuke hebbedingen (posters, maar ook postkaartjes, kussenslopen, schorten...) bedrukt met poëzie. Plint – België: Waterhoenlaan, 56, 9032 Gent, 09/227.53.25, lotte.vandeweerdt.plint@pandora.be, www.plinternet.nl.

Horen & Zien in de Bibliotheek

In de bibliotheek vinden kinderen tal van boeken en informatiebronnen. Aan de hand van het thema 'Horen & Zien' gaan de kinderen op zoek naar verhalen en wetenswaardigheden over enkele facetten van dit thema. Doorheen hun speurtocht maken ze kennis met wat de bib in huis heeft en reflecteren ze over horen en zien, en niet-horen en niet-zien.

BASISPRINCIPE

Voor elk kind is er wat te lees
Boekenbabbel

DOELGROEP

Kinderen van 8 tot 10 jaar (2de graad lagere school)

DOELSTELLINGEN

- Kinderen maken kennis met de diverse aspecten van de bibliotheekcollectie.
- Aan de hand van fragmenten uit jeugdboeken reflecteren de kinderen over thema's die raken aan 'Horen & Zien'.

TIJDSDUUR

Maximum een half uur per workshop.

KORTE OMSCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Via verschillende workshops ontdekken de kinderen alle facetten van horen, niet-horen, zien en niet-zien. Daarbij maken ze kennis met de verschillende aspecten van de bibliotheekcollectie: jeugdromans, digitale informatiebronnen, non-fictieboeken en naslagwerken...

BENODIGDHEDEN

- informatieve boeken over 'Horen & Zien' (voor een lijstje: zie verder)
- een groot vel papier of afzonderlijke kaartjes, schrijfgereid
- boeken: *Een schelp aan je oor* / Harriet Laurey en Tineke Meirink (ill.). – Haarlem: Holland, 2001;

Mijn jas heeft heel veel knopen / Dienie Akkerman. – Tilburg: Zwijsen, 1995; *In Schemerland* (Astrid Lindgren en Marit Törnqvist (ill.)). – Amsterdam: Ploegsma, 2002; *Het magische zwaard* / Michael Morpurgo. – Amsterdam: Ploegsma, 2003; *Eerst zien; Mansoor; of hoe we Stina bijna dood kregen* / Bart Moeyaert. – Amsterdam: Querido, 2001.

VERLOOP VAN DE ACTIVITEIT:

Onthaal in de bib: Instrumentenwinkel

'Er loopt een meisje lang het strand,
Ze houdt een schelpje in haar hand,
Ze houdt een schelpje aan haar oor,
Daar klinkt een ver liedje door'

Uit: *Een schelp aan je oor* / Harriet Laurey en Tineke Meirink (ill.). – Haarlem: Holland, 2001

Bij hun aankomst in de bibliotheek, verzamel je de kinderen rond een aantal voorwerpen en instrumenten die het horen en zien op een ongewone wijze laten beleven: een grote zeeschelp, een bril met gekleurde glazen, een rammelaar, een vergrootglas, een verrekijker, oorbeschermers die alle geluid buitensluiten, een microscoop, een caleidoscoop. Laat de kinderen de voorwerpen gebruiken: op welke manier veranderen ze de manier waarop we de wereld kunnen horen of zien? Kennen ze nog andere voorwerpen die een andere auditieve of visuele beleving mogelijk maken?

Niet-horen en niet-zien: wist je dat?

Niet alle kinderen kunnen even goed horen of zien. Sommige kinderen kunnen zelfs helemaal niet horen of zien. In het eerste geval spreek je over slechtzienden of slechthorenden, in het tweede over doven en blinden. Wie kent iemand die in die situatie verkeert? Hoe anders zou je leven eruit zien als je slecht of niet kon horen of

zien? Wat zou je veel beter kunnen indien je gehoor of gezichtsvermogen niet optimaal zou zijn?

In de bibliotheek zijn heel wat boeken te vinden over het gehoor en het gezicht. De kinderen pluizen individueel of in kleine groepjes de boeken in de non-fictie collectie uit op zoek naar weetjes over oren en ogen, horen en niet-horen, zien en niet-zien. Moedig de kinderen aan om niet te problematiseren maar naar positieve invalshoeken te zoeken.

Inspiratie voor de speurtocht:

- Hoe kunnen blinde of slechtzienende kinderen boeken lezen? (Braille of luisterboeken)
- Is het voor dove kinderen leuk om naar televisie te kijken? (Zeker wanneer er ondertiteling is of een gebarentolk in beeld)
- Hoe zit het met het gezichts- en gehoorvermogen van dieren? Welke dieren kunnen veel beter of juist slechter horen en zien dan mensen?
- Welke spelletjes zijn voor blinde of dove kinderen moeilijk of juist gemakkelijk?
- Welke middelen helpen blinden en slechtzienenden om veilig over de straat te kunnen gaan? (hond, blindenstok, markeringen op de stoep, geluidssignaal bij de verkeerslichten...)
- Een dove kan de wekker 's morgens niet horen. Weet jij hoe hij toch gewekt wordt?
- Hoe kan blindheid of doofheid ontstaan en hoe kan het soms genezen worden?

Mogelijke boeken om in te zoeken:

Wat je moet weten over doof zijn / Maggie Woolley. – Harmelen: Ars Scribendi, 1999 – 90-5495-233-4.

Wat je moet weten over blind zijn / Peter White. – Harmelen: Ars Scribendi, 1999 – 90-5495-232-6.

Licht en Geluid / Robert Snedden. – Harmelen: Corona, 2001 – 90-5495-431-0: 111,50.

De wereld in het donker. 1001 feiten over de nacht / Bas van Lier en Alice Hoogstad (ill.). – Amsterdam: Ploegsma, 2000 – 90-216-1582-7.

Licht en zicht / Jon Richard. – Harmelen: Corona, 2003 – 90-5495-554-6: 113.

Waarom hebben we tien tenen? Antwoorden op vragen over het lichaam / Els Hoebrechts. – Meerhout:

Zwijssen-Infoboek, 2003 – 90-5535-123-7: 111,95.

Met o.m: 'waarom moeten wij steeds opnieuw onze ogen sluiten?' (p. 12), 'waarom hebben we twee ogen?' (p. 16), 'waarom kunnen sommige mensen met hun oren flapperen?' (p. 28).

Het boek over het menselijk lichaam. Een fotografische reis door het menselijk lichaam / Richard Walker. – Haarlem: Gottmer, 2001 –90- 257-3368-9. met o.m: 'Ogen' (p.20) en 'Oren' (P. 22).

Van kop tot staart / Hans Post en Dieter en Ingrid Schubert (ill.). – Rotterdam: Lemniscaat, 2002 –90-5637-409-5: 119,99.

Wanneer ze enkele zaken hebben ontdekt, die ze voordien nog niet wisten, komen de kinderen weer samen en stellen elkaar de meest belangwekkende wetenswaardigheden voor. Nadien schrijven ze hun weetjes op een groot vel papier of op kleine kaartjes. Deze worden bevestigd aan de 'weetjesmuur'.

Zintuiglijkheid – of hoe je de wereld kan zien, horen, voelen, ruiken en smaken – komt veel aan bod in boeken. Lees aansluitend bij het weetjesonderzoek een kort fragment voor waarin het thema 'Horen & Zien' duidelijk aanwezig is.

- Voor veel kinderen is het dragen van een bril geen pretje, zeker niet wanneer leeftijdsgenootjes erom lachen. Maar daarvan heeft de jongen in het gedicht 'Bril' geen last. Wat zijn zoal de voordelen van het dragen van een bril? (Zie: *Mijn jas heeft heel veel knopen* / Dienie Akkerman. – Tilburg: Zwijssen, 1995; ook opgenomen in *De dichter is een tovenaar* /Jan van Coillie. – Averbode: Averbode, 2002, p. 71)

- *In Schemerland* /Astrid Lindgren en Marit Törnqvist (ill.). – Amsterdam: Ploegsma, 2002; ook opgenomen in *Sprookjes* / Astrid Lindgren en Ilon Wikland (ill.). – Amsterdam: Ploegsma, 1996 en in *Alle verhalen* / Astrid Lindgren. – Amsterdam: Ploegsma, 2002): per ongeluk hoort Thomas mama iets vertellen dat niet voor zijn oren bestemd is. Is dit af luisteren?

Luistervinken: mag het of mag het niet? Wat doe je als je iets hoort wat je niet bestemd was voor je oren?

Houd je het dan geheim of vertel je het verder?

Hoe kunnen blinde en dove kinderen lezen?

In het weetjesonderzoek hebben de kinderen reeds vastgesteld dat dove en blinde kinderen op een eigen manier lezen en op een andere manier naar verhalen luisteren of kijken. Laten we dat eens van naderbij bekijken!

Gebarentaal

Dove kinderen communiceren helemaal anders dan horende kinderen. Vaak gebruiken zij gebarentaal: door middel van handgebaren en gelaatsuitdrukkingen kunnen zij zich uitdrukken en anderen begrijpen. Maar ook liplezen, zelf spreken, lezen en schrijven is mogelijk. Dove kinderen kunnen verhalen lezen in boeken, maar vinden het ook fijn om verhalen te horen via gebarentaal. Kijk met de kinderen naar een video waarop een verhaal wordt verteld of ondertiteld aan de hand van gebaren.

Communiceren met je handen en je gelaat is nog niet zo gek. Vraag de kinderen of zij gebaren kennen. Welke gebaren gebruiken wij spontaan als we praten? Een opgestoken duim, ja knikken of nee schudden met het hoofd, schouders ophalen, draaien met de ogen, wijsvinger tegen slaap tikken, over het hoofd krabben... Gebarentaal is niet zo gemakkelijk om te leren. Het vergt heel wat oefening. Maar niet voor alle woorden of uitdrukkingen bestaat één gebaar. Zo bijvoorbeeld bestaan er voor eigennamen geen gebaren. Daarom is er ook nog het vingeralfabet. Voor elke letter is er een vast gebaar dat je met je hand kan maken. Oefen even met de kinderen, en wie weet lukt het hen hun naam te spellen. Sommige mensen die veel communiceren via gebarentaal gebruiken een zelf uitgevonden gebaar om naar zichzelf te verwijzen. Een soort eigenaam in gebarentaal dus. Iemand die bijvoorbeeld groot en sterk is als een beer duidt zichzelf aan met gebaar van een klauw. Verzinnen de kinderen een gebaar dat hun nieuwe naam wordt?

Op de website van Vi-taal

(<http://www.denhaag.org/~vitaal/index.html>), een Nederlandse organisatie voor gebarentaal, vind je heel wat informatie over de geschiedenis en het gebruik van de gebarentaal en het vingeralfabet.

In het boekje '*Handig met letters*' wordt het vingeralfabet op speelse wijze aangeleerd. Tekeningen, één per letter van het abc, gaan samen met de gewone schrijfwijze, de gebarentaal en de vingerspelling van het woord. '*Gekke rijmpjes met gebaren*' is een dichtbundel in gebaren. Rijm betekent hier een aangehouden stand van de handvorm.

Beide boekjes werden samengesteld door Katleen Ooms. '*Handig met letters*' (115,00) en '*Gekke rijmpjes in gebaren*' (110,00) zijn uitgegeven door en verkrijgbaar bij Progebraille-Helen Keller vzw. Bestellen kan via: C. Van Malderenstraat 33, 1731 Zellik, telefoon: 02/466.94.40, fax: 02/466.92.86.

Braille

Je zou denken dat het voor blinde en slechtiende kinderen onmogelijk is om boeken te lezen. Dat is niet zo! Vandaag zijn heel wat jeugdboeken te verkrijgen in braille en kunnen ook beluisterd worden via luisterboeken. En uiteraard kunnen ze voorgelezen worden.

Lees het eerste hoofdstukje voor uit 'Het magische zwaard' van Michael Morpurgo (p. 11-13). Daarin vertelt Mark hoe zijn wereld is veranderd sinds hij blind is. Er is zoveel dat hij niet meer kan en dat hij mist, maar lezen en verhalen bedenken kan hij nog! Welke dingen zijn er zo nog helemaal anders sinds hij blind is?

Braille lezen lukt Mark nog niet zo goed, maar verhalen beluisteren op cassettes wel. Luister samen naar een ingesproken verhaal.

Laat de kinderen kennismaken met een brailleboek.

Kun je je inbeelden dat achter die voelbare puntjes een heel verhaal schuilgaat?

Om af te ronden lezen de kinderen zelf braille. In het bijlagenboekje vind je een spelletjesblad met daarop het braillealfabet en de uitleg over hoe het in elkaar zit.

Tenslotte proberen de kinderen zelf braille te decoderen en te lezen.

Meer informatie

In het hoofdstukje 'Horen en niet horen, zien en niet zien' vind je meer informatie over organisaties en instellingen die een dienstverlening hebben voor blinden en slechtienden of doven en slechthorenden. Bij hen kan je terecht voor informatie, vorming en materialen.

De kunst van het kijken

Het bekijken van beelden, het waarnemen van bewegingen en kleuren is een gecompliceerd proces. Toch doen we dit onbewust. 'Zien' lijkt iets heel gewoons maar kunstenaars hebben allerlei manieren gevonden om de menselijke geest te misleiden. M.C. Escher is een van de bekendste kunstenaars die met optische illusies de creativiteit én de beperkingen van het gezichtsvermogen uitdaagde.

Benodigdheden: Houtsnede van vogels en vissen van M.C. Escher. (deze afbeelding vind je in *Leven en werk van M.C. Escher: het levensverhaal van een graficus* / J.L. Locher (red.) – Amsterdam: Meulenhoff, 1993, p. 275).

In de afbeelding gebeurt iets bijzonders. Kijk naar de zwarte vogels halverwege de afbeelding en de witte vormen ertussen. Kijk daarna naar de witte vissen halverwege de afbeelding en de zwarte vormen ertussen.

Wat zie je gebeuren?

Met de cd-rom 'Escher Interactief' kunnen kinderen via de module vlakverdelingen een eigen patroon ontwerpen op basis van de door Escher ontwikkelde basisprincipes.

Meer optische illusie:

Escher interactief: Ontdek de kunst van het oneindige /

Donis Schattschneider en Scott Kim. – Utrecht:

Bruna, 1996. – 90-2293939-24.

Magie in de kunst / Alexander Sturgis. Aartselaar:

Deltas, 1996 – 90-243-5765-9.

<http://www.mcescher.nl>: de officiële website over Escher.

Veel commerciële informatie maar ook prenten die je kan downloaden.

http://puzzle.dse.nl/brain_tests/index_nl.html: website met heel wat spelletjes rond optische illusie.

Sluit ook bij deze module af met een voorleesmoment. Dat je zintuigen je vaak misleiden is een terugkomend thema in de literatuur.

Eerst zien; Mansoor, of hoe we Stina bijna dood kregen Bart Moeyaert. – Amsterdam: Querido, 2001.

(p. 7 en 8): Anna beweert een duif uit haar mond te kunnen laten vliegen. Maar de andere kinderen zijn daar niet zo zeker van. Eerst zien, en dan geloven!

Dit fragment is een goede aanleiding om na te denken over hoe je zintuigen je kunnen misleiden. Gelof je dat zaken die je niet kan zien, toch bestaan? Wat kun je niet zien, maar weet je zeker dat het bestaat? Ken je een goocheltruc?

Je ziet of hoort vaak veel meer dan je zou denken.

Vooraleer de kinderen huiswaarts trekken, proberen ze het beste uit hun kijk- en luistervermogen te halen.

Lees het gedicht 'In het gras' voor (*Een schelp aan je oor* Harriet Laurey en Tineke Meirink (ill.). – Haarlem: Holland, 2001, p. 10). Ga met de kinderen naar buiten en ga allemaal op je buik in het gras liggen. Welke geluiden hoor je? Wat zie je tussen de grassprietten?

Journalisten in de bib

Jongeren en kinderen aan het lezen zetten is soms makkelijker via een omweg. De wereld van de jeugdliteratuur maakt integraal deel uit van de leefwereld van veel mensen. Een speurtocht naar en een kennismaking met de wereld van het boek kan de zin voor lezen versterken.

Jeugdliteratuur is aanwezig in de bib, er wordt over gepraat, er gebeuren allerlei activiteiten omtrent jeugdboeken, boeken worden verfilmd, jeugdauteurs zijn geen onbekenden, op het net vind je talloze links naar jeugdboeken en de auteurs ervan, op het nieuws en in de kranten worden jeugdboeken in de aandacht gebracht.

Kortom, jeugdliteratuur leeft.

In deze activiteit is het aan de kinderen om zelf op zoek te gaan naar de wereld achter de boeken. Als echte reporters spitsen zij hun oren en openen hun ogen om te horen en te zien wat er zoal leeft in dit wereldje. Hun bevindingen verzamelen ze en pennen ze neer. Het resultaat? Een Jeugdboekenweek-Krant!

BASISPRINCIPE

Boekrijk

Leesland is geen eiland

Van lezen ga je doen

DOELGROEP

10 –12 jaar (3de graad lager school)

12 –14 jaar (1ste graad middelbaar onderwijs)

Deze activiteit kan je zowel met kinderen uit de hoogste graad van de lagere school als met kinderen van de eerste graad middelbaar onderwijs uitvoeren. Zowel in de eindtermen als de leerplannen tref je verwijzingen aan naar het werken met kranten en tijdschriften.

Het verschil ligt in de moeilijkheidsgraad van de opdrachten en de verwerkingswijze. Zo zullen kinderen van de lagere school met meer enthousiasme knutselen, knippen en plakken, en zullen leerlingen middelbare

school zich daar wat te groot voor voelen en liever met de computer aan de slag gaan.

DOELSTELLINGEN

- De kinderen maken kennis met informatiebronnen over jeugdliteratuur
- De kinderen leren doelgericht informatie zoeken, vinden en creatief verwerken
- De kinderen maken kennis met diversiteit van de bibliotheekcollectie

TIJDSDUUR

Anderhalf uur

60 minuten; mits voorbereiding en afwerking in de klas.

KORTE OMSCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

In kleine groepjes gaan de jongeren op reportage in de bibliotheek. Ze schrijven samen een hele Jeugdboekenweek-Krant vol.

VOORBEREIDING

Indien je deze activiteit aanbiedt aan scholen, pleeg je best vooraf overleg met de leerkrachten. Aangezien deze activiteit mooi aansluit bij wat de eindtermen zeggen over lees- en schrijfvaardigheden, kun je de leerkracht erop wijzen dat deze activiteit complementair is met wat er mogelijk al in de klas gebeurt.

Ga vooraf na of de jongeren in de klas reeds werkten rond kranten, of ze ermee vertrouwd zijn en of ze kennis hebben van bepaalde begrippen.

Indien de klassen vooraf of nadien werken rond dit project op school, spreek dan goed af wat ze precies zullen doen. Zo kan hun bezoek in de bibliotheek bijvoorbeeld beperkt blijven tot het onderzoekwerk.

Het voorbereidend werk en de verwerking van alle informatie tot een echte krant gebeurt dan in de klas.

Reserveer de publiekscomputers.

Geef de leeszaal of krantenzaal het karakter van een echte krantenredactie. Schuif de tafels bij elkaar, voorzie voldoende papier en schrijfgerief, lijm en schaar, grote vellen papier, oude tijdschriften om uit te knippen, oude typemachines waarop de jonge reporters hun verhaal kwijt kunnen...

Leg enkele verhalende en informatieve boeken die handelen over journalistiek klaar. Enkele suggesties:

Razende reporters / Petra Cremers. – Haarlem: Holland, 2002. – 90-251-0879-2 (leeftijd 9+)

Lucas' school doet mee aan een landelijke wedstrijd om een internetkrant te maken. Aanvankelijk is Lucas maar weinig enthousiast maar dan wordt het toch nog spannend...

Mijn eerste krant / Sietse Kuipers. – Utrecht: Bruna Multimedia, 2003. – 90-229-4811-0.

Antwoorden op vragen als: hoe maak je zelf een krant, wat is nieuws, hoe schrijf je artikelen, hoe werk je een interview uit tot een krantenartikel... Voor je het weet ben je een echte journalist. Met cd-rom.

Een wereld vol nieuws / Roy Van de Graaf. –

Amsterdam: Ploegsma, 2002. – 90-216-1842-7.

Dit boek leert je meer over journalistiek, media, communicatiemiddelen.

Media / Clive Gifford. – Amsterdam: Standaard, 2000. – 90-02-20954-1

(Uit de reeks Ooggetuigen)

Dit boek heeft aandacht voor de vele kanten van media en communicatie. Met ook informatie over lichaamstaal en gebaren.

Radio en televisie / Ian Graham. – Amsterdam:

De Lantaarn, 2000. – 90-5426-075-0.

Wat gebeurt er allemaal achter de schermen van de radio, de televisie, de media. En wat is een robotoog, telemetrie, radar?

VERLOOP VAN DE ACTIVITEIT:

Onthaal

Ontvang de jongeren in de leeszaal of krantenzaal van de bibliotheek.

Laat de kinderen eerst wat grasduinen in de vele dag- en weekbladen waarop de bibliotheek geabonneerd is. Ook kunnen ze er woordenboeken en naslagwerken raadplegen.

Start de activiteit met een kort kringgesprek. Deze en andere vragen kunnen het gesprek sturen:

Wie weet wat de Jeugdboekenweek is? Wie kent het thema? Wat verstaan we zoal onder het thema 'Horen & Zien'? Wie leest er graag kranten? Wie leest graag weekbladen? Welke? Hebben ze in de klas al eens geleerd over kranten? Wat weten ze erover? ...

Leg het opzet van de activiteit uit

Deel de groep op in kleine groepjes van maximum vier jongeren.

Zij krijgen allemaal een opdracht waarrond ze werken.

Aan de slag!

Elk groepje krijgt een opdracht. Telkens gaat het om het vinden van informatie die betrekking heeft op de Jeugdboekenweek, jeugdboeken en auteurs.

Het is nu aan de leerlingen om een selectie te maken van de meeste waardevolle informatie, en om deze neer te slaan in een 'artikel'.

Leg de kinderen ook even uit via welke kanalen ze informatie kunnen vinden: de informatieve boeken in de jeugdafdeling, naslagwerken, de digitale databanken, Mediargus, via zoekrobots op het internet...

In oude tijdschriften vinden ze beeldmateriaal om bij hun artikel te plaatsen. Met de beschikbare tekenmaterialen kunnen ze natuurlijk ook zelf aan de slag. Eventueel bezorg je de kinderen een fototoestel waarmee ze op fotoreportage trekken.

Mogelijke opdrachten

- Jeugdboekenweek in Vlaanderen.

Van wanneer tot wanneer loopt ze? Wie doet er aan mee? Wat is het thema? Maak een selectie van de leukste activiteiten.

Bron: www.jeugdboekenweek.be

- Het jeugdboekenweekgeschenk

Wat is het jeugdboekenweekgeschenk? Wat is de titel? Waarover gaat het? Wie schreef het? Welke boeken schreef deze auteur nog? Neem, op basis van de gevonden informatie, een fictief interview af van de auteur.
Bron: www.jeugdboekenweek.be, www.bibkids.be, Mediargus, Schrijversmappen, tijdschriften over jeugdliteratuur.

- Zie! Poëzie!

Verzamel gedichten die aansluiten bij het thema 'Horen & Zien'. Kies de mooiste eruit, en fleur er de krant mee op.

Bron: de boeken op de boekentafel, de keuzelijst, zelf zoeken op het rek...

- Boeken Top Tien.

Kies tien titels van jeugdboeken die over het thema 'Horen & Zien' gaan. Beschrijf kort waarover ze gaan, en waarom ze (waarschijnlijk) de moeite waard zijn. Teken de cover na, of zoek die op het internet.

Bron: de boeken op de boekentafel, www.villakakelbont.be, de keuzelijst, www.bibkids.be, www.ditis/jeugdliteratuur.be, tijdschriften...

- Jeugdboekenweek in de bib

Wat valt er in maart allemaal te beleven in de bib?

Welke activiteiten organiseert de bib naar aanleiding van de Jeugdboekenweek?

Bron: de bibliothecaris, het gemeentelijk infoblaadje of de website van de bibliotheek, een folder met een overzicht van de activiteiten...

- Het boek en de film

Het thema 'Horen & Zien' leent zich makkelijk te werken rond verfilmde boeken. Ga op zoek naar enkele boeken die verfilmd werden. Maak een profiel op van beiden. Wat was het beste, het boek of de film, en waarom?

Bron: www.boekenzoeker.be, boeken en films op het rek...

- Niet Horen en Niet Zien

Maak een profiel op van een beroemd persoon die blind of doof is (Stevie Wonder, Ludwig van Beethoven, Séverine Dorée...)

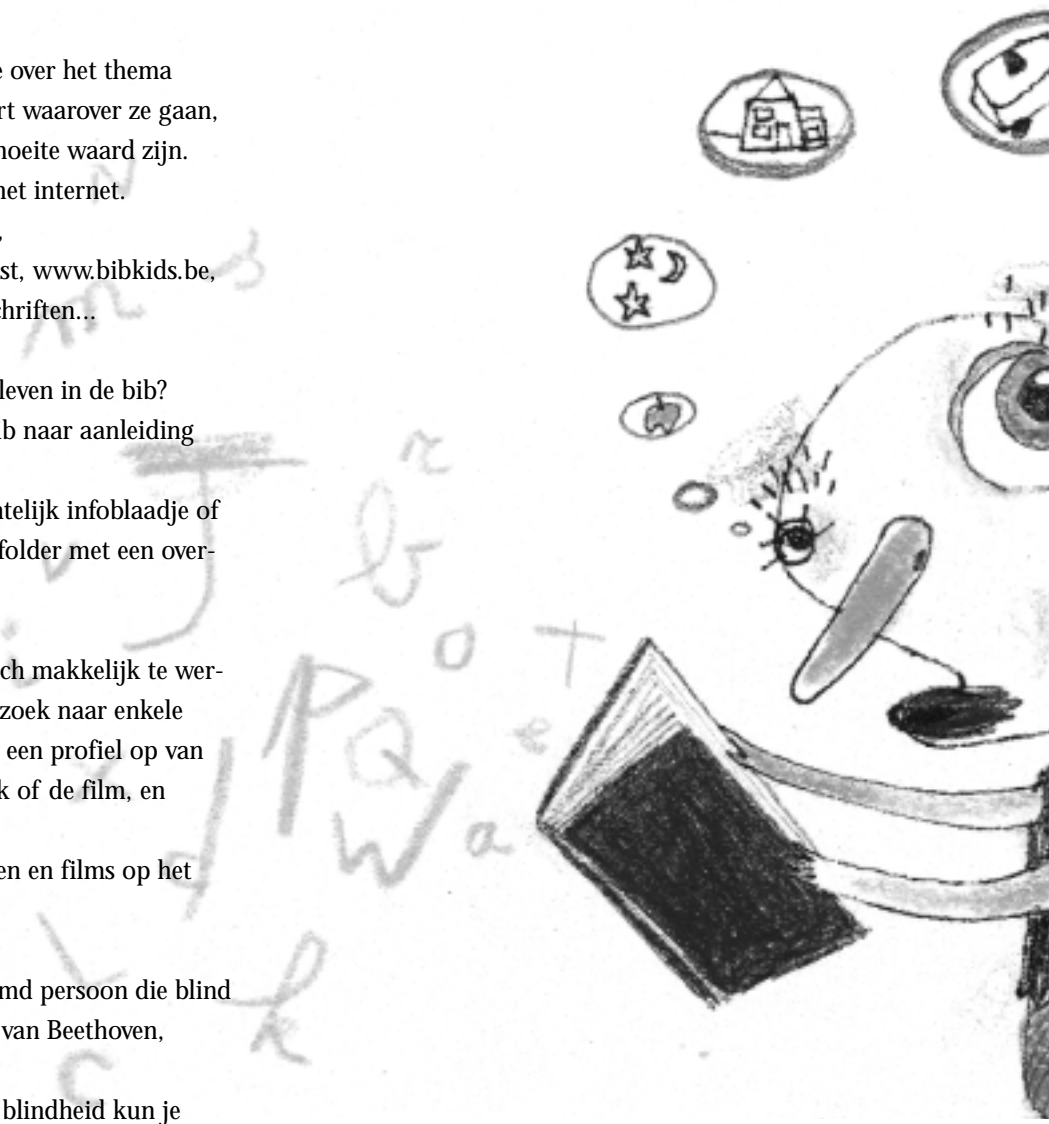
Welke informatie over doofheid en blindheid kun je vinden?

Afronden

Wanneer alle groepjes klaar zijn, komen ze weer samen. Elk groepje stelt kort haar bevindingen voor. Alle resultaten worden nu samengevoegd tot één grote Jeugdboekenweek-Krant. Deze kan in de bibliotheek blijven, of wordt terug mee naar de school genomen om er daar aan verder te werken.

In plaats van een doorbladerbare krant, kan je ook een muurkrant maken. Alle deelnemende scholen kunnen meebouwen aan de muurkrant: de grootste krant van het land.

Iedereen die tijdens de Jeugdboekenweek de bib bezoekt, kan zich informeren en eventueel zelf een nieuwtje toevoegen.

Verhalen die nooit verdwijnen

Er zijn zo van die verhalen die nooit verdwijnen. Je vindt ze doorheen de hele wereldgeschiedenis. Steeds hetzelfde verhaal, maar dan net weer iets anders. Romo en Julia is zo'n verhaal, geschreven rond 1595 door William Shakespeare. Deze legendarische lovestory werd bewerkt tot operavoorstellingen, prozateksten, jeugdverhalen, en natuurlijk tot film. Toch is het oorspronkelijke verhaal eigenlijk niet van de hand van Shakespeare. Voor Romeo en Julia bestonden reeds Thisbe en Pyramus, Tristan en Isolde, Abélard en Héloïse ... steeds verhalen over een onmogelijke liefde tussen twee gezworen vijanden.

Shakespeare's werk is niet meteen de meest toegankelijke literatuur voor jongeren. Maar via de vele bewerkingen en moderne versies wordt deze brok literatuurgeschiedenis voor velen wel verteerbaar. En het bezorgt hen een hele hoop leesplezier.

Of hoe een hedendaagse film de opstap kan zijn naar een goed boek.

BASISPRINCIPE

Voor elk kind is er wat te lees

DOELGROEP

Jongeren van 12 tot 14 jaar (1ste graad middelbaar onderwijs)

DOEL VAN DE ACTIVITEIT

- Leesbevordering
- Jongeren via film en andere media kennis laten maken met literatuurgeschiedenis
- Creativiteit stimuleren

KORTE OMSCHRIJVING VAN DE ACTIVITEIT

Via verschillende media maken jongeren kennis met het verhaal '*Romeo en Julia*' van William Shakespeare en met het theater uit de zestiende eeuw.

VOORBEREIDING

Het is niet vanzelfsprekend dat leerlingen van het middelbaar onderwijs enkele uren achtereen kunnen doorbrengen in bib. Een stuk voorbereiding of verwerking achteraf in de klas kan de deelname aan de activiteit wel haalbaar maken. Zo kan je bijvoorbeeld met de leerkracht Nederlands afspreken dat er vooraf tijdens elke les tien minuten klassikaal wordt gelezen uit '*Romeo en Julia*' van Ed Franck of een andere bewerking.

VERLOOP VAN DE ACTIVITEIT

Romeo en Julia: wie, wat, waar en wanneer?

Iederéén kent Romeo en Julia: het zijn twee verliefde jongeren, ze leefden lang geleden maar ze leefden niet lang en gelukkig, want ze kwamen op noodlottige wijze aan hun einde... Maar hoe zat het verhaal precies in elkaar? Begin de activiteit met het reconstrueren van de plot van '*Romeo en Julia*'. Je kan de jongeren stimuleren met gerichte vragen:

Inhoud van het verhaal:

-Wie kent Romeo en Julia?

-Waar en wanneer leefden ze?

-Romeo en Julia waren verliefd, maar dat zorgde voor een probleem, waarom?

-Wat gebeurde er toen? Hoe loopt het af?

De vorm waarin het verhaal verteld wordt:

-Wie schreef het verhaal van Romeo en Julia?

-Wanneer werd het geschreven?

-In welke vorm werd het verhaal oorspronkelijk geschreven?

Wij kennen het verhaal vooral uit de film en hedendaagse literatuur, maar Shakespeare schreef het voor het theater uit de zestiende eeuw.

- Lees een fragment voor uit de theatertekst 'Romeo en Julia', studie van een verdrinkend lichaam, van Peter Verhelst.

Waarover gaat het fragment?

- Lees hetzelfde fragment in een andere vertaling (Komrij, Courteaux...) en vergelijk beiden. Welke spreekt het meeste aan? Waarom?

- 'Shakespeare in love' is een film die fantaseert over het ontstaan van het verhaal Romeo en Julia. Waar haalde Shakespeare de inspiratie vandaan? Had hij het misschien zelf ervaren? De film kent twee grote verhaallijnen: de ontluikende liefde tussen Shakespeare en zijn Viola, en de repetities en opvoering van het theaterstuk Romeo en Julia op de planken van de zestiende eeuw. Toon het fragment uit de film waar een montage van scènes in het bed van Shakespeare en Viola afgewisseld wordt met beelden van de repetities van het theaterstuk op de Bühne, waarbij Viola als man verkleed op de scène speelt.

Merken de jongeren iets vreemds op? Een vrouw verkleed als man en mannen verkleed als vrouw.

Waarom? Vrouwen mochten toen geen theater spelen: dat was ongehoord en bij wet verboden.

In de zestiende eeuw gingen meer mensen vaker naar het theater dan nu. Het theater was toen wat film nu is.

- Toon uit 'Shakespeare in love' het theaterfragment waarin Mercutio door Tybalt neergestoken wordt en/of het fragment waar Viola en Shakespeare op het toneel de sterfscène uit Romeo en Julia spelen.

Bespreking:

- Hoe ziet de theaterzaal eruit? Waarin verschilt ze van hedendaagse film- en theaterzalen?

Een parterre voor de arme mensen die rechtop staan en balkons met zitplaatsen voor de rijken. Nu wordt dit onderscheid niet meer gemaakt en bestaat de hele zaal uit zitplaatsen. In sommige theaterzalen met balkons zijn de zitplaatsen op de parterre zelfs duurder dan die op de balkons.

- De theaterzaal in 'Shakespeare in love' is volledig in licht gehuld, nu wordt een film- of theaterzaal verduisterd zodat het publiek in het donker zit en de acteurs in het spotlicht staan.

- Hoe reageren de mensen in de zaal op wat er op het podium gebeurt? Ze schrikken, roepen, gillen, huilen, ze participeren in de voorstelling. Wie van de jongeren ging er al eens naar een theatervoorstelling? Hoe reageert het publiek vandaag? Mensen zijn muisstil, durven amper te kuchen. Ze beschouwen meer dan ze durven participeren.

- Hoe kijken wij naar een film? Nog steeds veel passiever dan in het theater van de zestiende eeuw, maar in een donkere filmzaal durft een toeschouwer wel al eens een opmerking te maken.

- Vertel over de Globe en geef de sfeer weer van het theatergebeuren toen.

www.shakespeares-globe.org: met fotomateriaal van de nieuwe Globe, de originele kostuums en décor uit de 16e eeuw ...

www.rdg.ac.uk/globe: Shakespeare's Globe, Research Database.

Lees nu het fragment met sterfscène voor uit 'Romeo en Julia' van Ed Franck, p.72. Vergelijk met 'Shakespeare in love'. Wat spreekt hen het meeste aan? Het boek of de dialogen uit het theaterstuk?

Toon opnieuw hetzelfde fragment met sterfscène uit de film 'Romeo + Juliet' van Baz Luhrman.

Waarin verschilt deze film van het theaterstuk en het boek? Wat vinden ze het leukst?

Romeo en Julia in de 21ste eeuw

Na het zien en horen van al deze fragmenten: waar gaat het verhaal volgens hen in wezen over? Een conflict/ruzie/oorlog tussen twee partijen loopt uit de hand en dwarsboomt de liefde tussen twee mensen die elkaar eigenlijk zouden moeten haten.

Zou dit vandaag ook nog kunnen gebeuren? Zijn er oorlogen of conflicten die vriendschap of liefde kunnen verhinderen? (Irak, Palestijnen, Kongo, Rwanda, Ierland/IRA, Spanje/Baskenland, Vlaams Blok/migranten, ...)

De jongeren raadplegen de kranten of Mediargus en gaan op zoek naar conflictsituaties in de wereld. Ze delen met de anderen wat ze gevonden hebben.

Kennen zij boeken of filmen die over conflicten gaan?

Zoek samen met de jongeren naar titels. Kies samen een boek of stel er zelf een voor en lees hieruit een fragment voor.

Enkele suggesties: Tristan en Isolde (bewerking van Ed Franck), Abélard en Héloïse (bewerking Ed Franck), Rembert en Aysa (Geertrui Daem), Amira, prinses van Marokko (Anton van der Kolk), Zacht als de wind (Jaqueline Woodson).

Wat vooraf ging

Ed Franck verwijst op het einde van 'Romeo en Juliet' naar de voorafgaande geschiedenis van de 'Twee Koningskinderen' (p. 77, Ed Franck), een verhaal uit de Middeleeuwen.

Net zoals zovele andere auteurs zocht Shakespeare zijn inspiratie elders. Het verhaal van Romeo en Julia duikt immers al eeuwen eerder op in de literatuurgeschiedenis. Zo schreef de Romeinse dichter Ovidius al tijdens de eerste eeuw voor Christus het verhaal van 'Thisbe en Pyramus' neer. Maar ook in de Middeleeuwen vindt dit liefdesverhaal vele gedaanten: bijvoorbeeld 'Tristan en Isolde' en het waargebeurde 'Abélard en Héloïse'. Shakespeare maakte het thema helemaal onsterflijk met zijn 'Romeo en Julia' én verwerkte het in het stuk 'A midsummer night's dream'

Laat de jongeren surfen naar de Nederlandse website www.literatuurgeschiedenis.nl. Geef hen de opdracht daar een verhaal te vinden dat sterke gelijkenissen vertoont met 'Romeo en Julia'. (kies 'thema's, daarna 'ik zag nooit zo rode mond – over de liefde').

De jongeren kiezen één verhaal uit. Dat vergelijken ze met 'Romeo en Julia': wat is er gelijkaardig, waarin verschillen de verhalen?

Kunnen ze zelf een fragment in het Middelnederlands vertalen naar hedendaags Nederlands?

Collage

Tenslotte verwerken de jongeren alle vergaarde informatie tot een collage. Fragmenten uit de voorgestelde boeken, films, theaterversies, Middeleeuwse verhalen, reproducties uit kunstboeken waarin afbeeldingen te vinden zijn van de behandelde verhalen, informatie uit informatieve boeken en het internet... het kan allemaal inspiratie geven.

Boeken

- William Shakespeare: Romeo en Julia (vertaling Gerrit Komrij, Willy Courteaux)
- Ed Franck: Romeo en Julia
- Peter Verhelst: Romeo en Julia, studie van een verdrinking lichaam
- Geertrui Daem: Rembert en Aysa

Films

- Baz Luhrman: Romeo + Juliet
- Franco Zeffirelli: Romeo and Juliet
- John Madden: Shakespeare in love
- Robert Wise: West Side Story
- Randal Kleiser: Grease

Muziek

- Soundtrack 'Romeo + Juliet' (muziek en tekstfragmenten)

Internet

- www.romeoandjuliet.com: over de film van Baz Luhrman
- www.shakespeares-globe.org: met fotomateriaal van de nieuwe Globe, de originele kostuums en décor uit de 16e eeuw ...
- www.rdg.ac.uk/globe: Shakespeare's Globe, Research Database

Over Shakespeare

- Shakespeare: zijn werk en zijn leven* / Michael Rosen en Robert Ingpen (ill.). – Amsterdam: Zirkoon-Bakermat, 2001 – 90-5893—192-7: 1 14,75.
- Romeo en Julia: hete kussen uit Verona* / Eva Berghmans en Peter Jacobs, in: Blikopener. – Jrg. 4 (2002/2003) nr 1, p. 10-13.

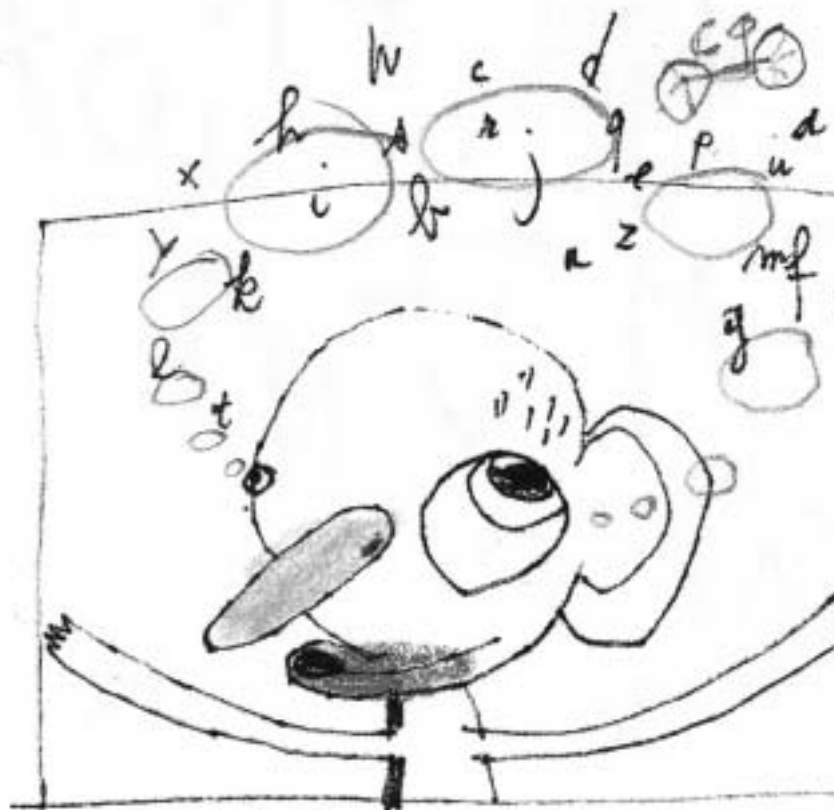
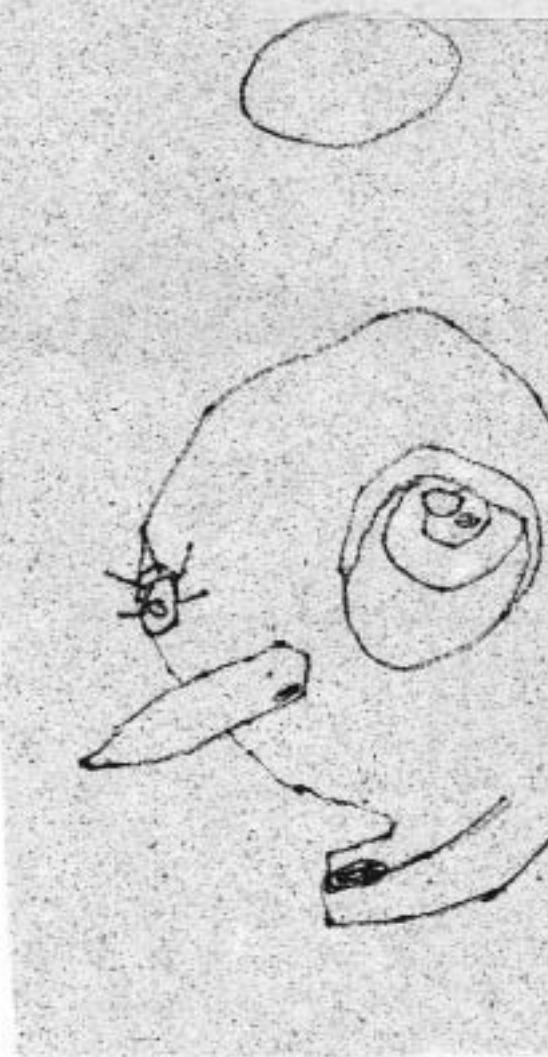
MOGELIJKE VARIATIES

Naar aanleiding van de film 'Romeo + Juliet' van Baz Luhrmann stelde LINC een brochure samen. Daarin vinden bibliotheken tal van ideeën om samen met jongeren het verhaal van Romeo en Julia te ontdekken. Elke bibliotheek ontving in 1997 een exemplaar van deze brochure.

Meer informatie:
LINC – Centrum voor lezen en informatie
Maria-Thersiastraat 20
3000 Leuven
Telefoon 016/ 31 66 01
linc@ping.be

Wt reid po
auto
tv & radio
heelal
bloemen
wind
spelen - voe

a
d
o d 7 e

Spelletjes voor iedereen

Wie houdt er niet van: de vijf verschillen ontdekken, de vreemde eend in de bijt ontmaskeren, uitpluizen wie nu juist welk boek schreef, een kruiswoordpuzzel helemaal invullen, het leukste boek natekenen, en creatief puzzelen en spelen met woorden?

Met doe-boekjes en spelletjesbladen voor elke leeftijd bezorgen we kinderen uren speelplezier in boekenland.

Spelletjesblad voor kleuters

Rikki, Rune, Nellie en Cezar: welke kleuter kent ze niet?

Maar herkent elke kleuter ze ook als ze in schaduw gehuld zijn?

Doe-boekjes

Voor elke leeftijdsgroep is een doe-boekje voorzien.

Kopieer de bladen recto verso, vouw ze in twee en scheur twee geplooidde zijden door.

Braille Lezen

Voor ziende mensen is het moeilijk te vatten dat achter bladzijden met ontelbare puntjes een hele wereld schuilgaat. Met deze spelletjesbladen ontdekken kinderen de principes van het brailleschrift en leren ze zelf braille lezen.

Je vindt de spelletjes in het bijlagenboekje. Je kan ze kopiëren en uitdelen aan de kinderen in de bib.

Als afronding van een activiteit, als beloning voor hun deelname aan de Boekenrally of gewoon om mee te geven bij elke uitlending tijdens de Jeugdboekenweek.

Je vindt deze spelletjes ook in digitale vorm op www.vcob.be.

Voor de overname van de literatuurfragmenten werd toestemming gevraagd bij de uitgevers.

Samen lezen, samen praten

Filosoferen met kinderen lijkt moeilijker dan het is. Je kan het jezelf makkelijk aanleren mits enige regelmaat en het hanteren van een aantal belangrijke spelregels.

BASISPRINCIPE
Boekenbabbel

DOELGROEP
Alle leeftijden

REGELMAAT

Filosoferen met kinderen kan je één keer doen, maar heeft meer zin als je het regelmatig doet. Krijg je een klas vaker over de vloer? Begin er dan je activiteiten mee. Lees een fragment voor en stel eerst verkennende en dan filosofische vragen. De kinderen leren nadenken, argumenten aandragen, naar elkaar luisteren en logisch redeneren. Filosoferen in de bib hoeft geen grote activiteit te zijn. Je kan perfect een kwartiertje filosoferen voordat je aan de andere activiteiten begint. Het is een prima inleiding op creatieve uitpattingen.

DE SPELREGELS

De gespreksleider

Jij bent de gespreksleider. In een filosofisch gesprek dringt de gespreksleider zijn eigen mening niet op. Je bent de vragensteller, de uitlokker, de vroedvrouw die de beste gedachten en ideeën uit de kinderen naar boven laat komen.

Vragen stellen

Jij stelt de vragen. Je stelt geen vragen die makkelijk met ja of nee beantwoord kunnen worden. Je stelt open vragen. Dat zijn vragen die om een duidelijke argumentatie vragen, vragen die doen nadenken. Als je een antwoord hebt gekregen, vraag je door.

Je confronteert antwoorden van verschillende kinderen. Je vraagt naar een duidelijke argumentatie (Waarom? Hoezo?).

Zijn je vragen op? Sluit het gesprek dan af met een samenvatting, een synthese van wat je allemaal gehoord hebt tijdens het gesprek en bedank de kinderen voor hun bijdrages.

TOCH NOG MOEILIJK?

Filosoferen met kinderen leer je maar door het regelmatig te doen. Test het een paar keer uit en bereid je steeds goed voor. Zorg dat je vragen genoeg bij de hand hebt. Concentreer je tijdens het gesprek zodat je makkelijk kan inpikken op de antwoorden van de kinderen. Voel je je onwennig als vragensteller in een groep kinderen, vraag dan een collega om het samen te doen.

VOORBEELDEN

-4 tot 7 jaar

Opa Baard

Gedicht uit: *Het Grote Grappige Rare Rijmpjesboek* / Lucy Cousins en Hans Kuyper. – Leopold, 2001, p. 39. Je vindt dit gedicht in de fragmentenbundel voor het eerste leerjaar van het Leesproject van Stichting Lezen.

Lees het gedicht voor!

Opa Baard

Opa Baard

had een paard

al leek het meer een varken.

“Ach, als het maar blaft,” zei hij

en ging zijn klaver harken.

Stel verkennende vragen

- Wie is opa Baard?
- Waarom heet hij opa Baard?
- Wat heeft opa Baard?
- Ben je daar zeker van?
- Wat vind je gek in dit gedicht?

Stel filosofische vragen

Over zijn en lijken:

- Wanneer is een paard een paard?
- Wanneer is een varken een varken?
- Hoe weet je dat zeker?
- Als jij een paard ziet, ziet iemand anders dan ook een paard?
- Hoe weet je dat zeker?
- Is een paard dat op een varken lijkt nog steeds een paard?
- Wat als het paard alles van het varken heeft, behalve de poten? Is het dan nog steeds een paard?
- Blaft een paard?
- Blaft een varken?
- Waarom zet opa Baard 'Als het maar blaft'?
- Is dat een grapje?
- Wat is er gek aan dat zinnetje van opa Baard?
- Waarom zeggen mensen soms rare dingen?

Over gelijk en verschillend:

Neem een blad en maak twee kolommen:

Wat hebben alle mensen wel?

Wat kan onderling verschillen?

Vergelijk de kolommen nu:

Is iedereen het over eens?

Heeft iedereen dezelfde antwoorden?

Waar zijn ze verschillend?

Wanneer is iets gelijk?

Wanneer is iets verschillend?

Is er meer gelijk dan verschillend of meer verschillend dan gelijk?

Is gelijk hetzelfde als normaal?

Wanneer is iets normaal?

Wanneer is iets abnormaal?

Is normaal en abnormaal voor iedereen hetzelfde?

Leg uit.

- 7 tot 9 jaar

'In het tuintje van Jikke'

Fragment uit: Jikke Pikke komt er wel / Renée Veenstra en Paul Verrept. – Epo, 2003, p. 9-11.

Je vindt dit fragment in de fragmentenbundel voor het tweede en derde leerjaar van het Leesproject van Stichting Lezen.

Lees het fragment voor!

Jikke is een jongen van acht met bruine krullen. Pestkoppen roepen soms 'Jikke Pikke' naar hem. Dat komt omdat hij wel slim is, maar toch ook anders. Praten bijvoorbeeld: Jikke praat met de bomen. En wanneer hij het naar zijn zin heeft, praat hij ook met zichzelf. Maar praten en tegelijk zijn veters strikken, dat gaat niet goed. Dat komt omdat Jikke autist is.

Jikke is een jongen van acht, met hazelnootkleurige ogen en bruine krullen.

Jikke zit in zijn tuintje, lekker in de zon.

Hij kijkt naar de blaadjes van zijn appelboom.

Die blaadjes worden al rood en geel.

Het is herfst, weet Jikke.

En herfst, dat betekent lekkere appels.

Ze hangen al aan de takken, groot en mooi.

Jikke kijkt hoe de appels aan hun steeltjes vastzitten.

En hoe de steeltjes aan de tak vastzitten.

En hoe de tak vastzit aan de appelboom.

Jikke houdt heel veel van zijn appelboom.

Hij houdt heel veel van zijn hele tuintje.

Jikke zit er iedere dag in en zorgt er goed voor.

Hij praat er ook tegen. Zo van: 'Groeï eens sneller!'

Stel verkennende vragen

- Wie is Jikke?
- Wat voor een jongen is hij?
- Wat is vreemd aan hem?
- Hoe komt dat?

Stel filosofische vragen

Over praten en taal:

- Jikke praat tegen bomen. Waarom doet hij dat?
- Wat hebben we aan bomen te vertellen?

- Hebben bomen ons ook iets te vertellen?
- Wat zou dat kunnen zijn?
- Horen wij bomen praten?
- Waarom (niet)? Hoe praten bomen?
- Wat is praten?
- Wat heb je nodig om te praten?
- Kan je praten zonder stem?
- Hoe?
- Kan je praten zonder taal? Hoe?
- Wat is taal?
- Vanwaar komt taal?

Over groeien:

- Wat is een zaadje?
- Wat gebeurt er als je een zaadje in de grond stopt?
- Wat is groeien?
- Groeit alles?
- Wanneer groeit iets?
- Wat groeit er wel, wat niet?
- Groeien wolken, stenen, sterren?
- Hoe kan je zien dat iets groeit?
- Groeien mensen?
- Hoe zie je dat?
- Kan iets klein blijven en toch groeien?
- Kan iets groeien en kleiner worden?
- Wat gebeurt er met de wereld als alles blijft groeien?
- Kan iets stoppen met groeien?
- Stoppen wij ooit met groeien?
- Kan je jezelf doen stoppen met groeien?
- Hoe doe je dat?

- 10 tot 14 jaar

We schilderen een vogel

Gedicht uit: *We schilderen een vogel*

Jacques Prévert. – Querido, 2001, p. 7-8.

Je vindt dit gedicht in de fragmentenbundel voor het zesde leerjaar van het Leesproject van Stichting Lezen.

Lees het gedicht voor!

We schilderen een vogel

Eerst schilderen we een kooi
met het deurtje open
dan schilderen we

iets leuks
iets eenvoudigs
iets moois
iets nuttigs...
voor de vogel
dan zetten we het doek tegen een boom
in een tuin
in een bos
of in een woud
we verbergen ons
achter de boom
zeggen niets
bewegen niet...
Soms komt de vogel snel
maar het kan ook jaren duren
voordat hij zover is
We geven het niet op
we wachten
we wachten desnoods jarenlang
of de vogel nu vlug komt of niet
dat doet er niet toe
dat heeft niets te maken
met het lukken van het schilderij
Wanneer de vogel komt
als hij dus komt
moeten wij heel erg stil zijn
we wachten tot de vogel de kooi ingaat
en als hij erin zit
sluiten we zachtjes met ons penseel het deurtje
en dan
wissen we de tralies uit een voor een
en zorgen ervoor geen veertje van de vogel te raken
Dan schilderen we de boom na
de mooiste tak
is bestemd voor de vogel
ook de groene bladeren schilderen we en de frisheid van
de wind
de zonnestofjes
en het geluid van de dieren in het gras in de zomerhitte
vervolgens wachten we tot de vogel gaat zingen
Als de vogel niet zingt
is dat een slecht teken
een teken dat het schilderij slecht is
maar als hij zingt is dat een goed teken

een teken dat je kunt tekenen
dan trek je zachtjes zachtjes
een veer uit de vogel
en daarmee zet je je naam in een hoek van het doek.

Stel verkennende vragen

- Hoe gaat de schilder in dit gedicht te werk?
- Wat schildert hij eerst?
- Waarom?
- Schildert hij ook een vogel?
- Hoe komt de vogel dan op het schilderij?
- Wat vind je raar in dit gedicht?

Stel filosofische vragen

Over kleuren:

- Wat is een schilderij?
- Wat is belangrijk voor een schilderij?
- Hoe kies je kleuren?
- Vanwaar komen kleuren?
- Zijn kleuren belangrijk?
- Waarom?
- Kan je een schilderij maken zonder kleuren?
- Wanneer is iets een kleur?
- Is zwart een kleur? Waarom?
- Is doorzichtig een kleur? Waarom?

Over kunst:

- Wat is kunst?
- Moet kunst mooi zijn?
- Wanneer is iets mooi?
- Wanneer is iets lelijk?
- Is iets wat mooi is altijd mooi?
- Voor iedereen?
- Moet je kunstenaar zijn om kunst te maken?
- Kan je kunst begrijpen?
- Van wie is kunst?
- Weet je altijd wat de kunstenaar bedoelt?
- Wat kan hij zoal bedoelen?
- Waar komt kunst vandaan?
- Kan kunst mislukken?
- Kan iets mislukken en toch kunst zijn?
- Vindt iedereen hetzelfde gelukt of mislukt?
- Waarom? Waarom niet?

Meer weten en lezen over filosoferen met kinderen?

Deze boeken helpen je op weg:

Socrates op de speelplaats / Richard Anthone en Freddy Mortier. – Leuven: Acco, 1999 – 90-334-3389-3.

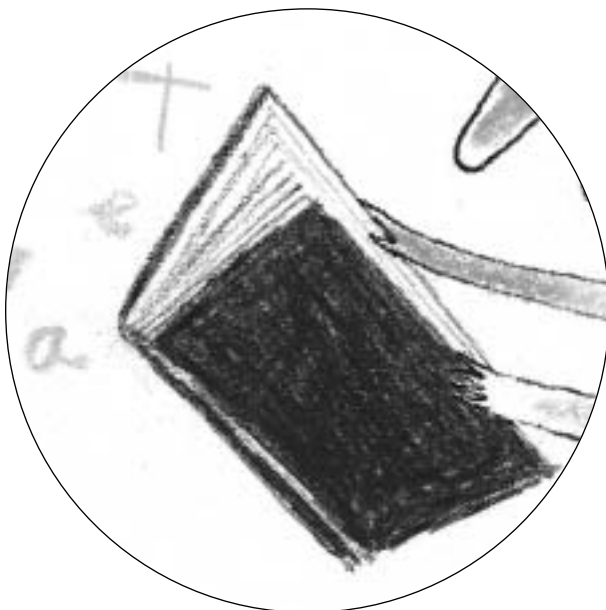
Filosoferen met kinderen / Thecla Rondhuis. – Rotterdam: Lemniscaat, 2000 – 90-6069-940-8.

Filosofie van de kinderjaren / Gareth Matthews. – Rotterdam: Lemniscaat, 1995 – 90-6069-933-9.

Willen planten ook baby's? Filosoferen met kinderen. – Gareth Matthews. – Lemniscaat, 1994 – 90-6069-913-0.

Van boeken ga je denken. Filosoferen met kinderen aan de hand van jeugdliteratuur / Richard Anthone en Silvie Moors. – Leuven: Acco, 2002 – 90-334-4623-5.

Mijn hart is een pinguïn / Chiharu Sakazaki, Bart Moeyaert en Filip Bral. – Brussel: Pantalone, 2002 – 90-805417-2-9: 1 21,19. Met een filosofisch gidsje van Silvie Moors.

Hoor eens, kijk eens!

Vertellen en voorlezen in de bibliotheek.

Met een thema als 'Horen & Zien' kan je er tijdens deze Jeugdboekenweek niet omheen: voorlezen. Kinderen luisteren naar verhalen en kijken naar de prenten bij het verhaal.

Het belang van voorlezen werd de laatste jaren meermaals beklemtoond. Voorlezen verrijkt de taal van de kinderen, het stimuleert hun verbeelding en creativiteit, het laat hen kennis maken met boeken die ze misschien niet zo gauw zelf zouden kiezen, het scheidt een intieme band...

BASISPRINCIPE

Taalspeeltuin

EEN AANTAL SUGGESTIES OM HET VOORLEZEN EEN PLAATS IN JE PROGRAMMA TE GEVEN:

Vertelfestival

Op verschillende locaties in de bibliotheek of in de stad wordt voorgelezen of verteld. Afgelopen zomer organiseerde de bibliotheek van Sint-Truiden met succes een 'vertelcarrousel'. Op verrassende plekken werden mysterieuze verhalen verteld. Voor families met kinderen en voor volwassenen werden aparte routes en verhalen voorzien, het geheel werd afgesloten met een spetterende apotheose. De bibliotheek kon deze carrousel organiseren dankzij de steun van het stedelijk Cultuurbeleidsplan en het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Voor meer informatie kan je terecht bij bibliothecaris Willem Driessen.

Voorleesmoment

Voorzie bij elk klassikaal bezoek in de bibliotheek een voorleesmoment. Kies een fragment dat aansluit bij het thema 'Horen & Zien' en kies een boek dat net buiten de verwachting van de meeste kinderen ligt.

Zo maken ze kennis met boeken waarnaar ze zelf misschien niet zo gauw zouden grijpen. Voorlezen is een geslaagd middel voor boekpromotie!

Verteller in de bib

Speciaal tijdens de Jeugdboekenweek (en misschien ook erna) is elke dag een verteller op post die de oren en ogen van kinderen verwent met mooie verhalen. In een knusse hoek of in een intieme ruimte wordt verteld en voorgelezen. Doe beroep op vrijwilligers, ouders, vraag leerlingen van de academie woord of studenten van de lerarenopleiding. Met wat geluk verzamel je een hele pool vertellers waarop je ook na de Jeugdboekenweek beroep kan doen.

Kamishibai:

Kamishibai (spreek uit ka-mi-sji-baai) is een Japanse vertelvorm waarbij een mini-theatertje gemonteerd is op het bagagerek van een fiets. Aan de hand van prenten die in dat theatertje passen, brengt de Kamishibai-verteller verhalen tot leven. Art Basics for Children (ABC) introduceerde deze vertelvorm in ons land. Zelf een Kamishibai bouwen is heus niet zo moeilijk. Op www.acb-web.be vind je uitleg over het hoe en wat van de Kamishibai en een grondplan om zelf een theatertje te maken.

Voorlezen in de klas

Om scholen en klassen warm te maken voor de Jeugdboekenweek, durven bibliotheekmedewerkers tot in de klassen promotie te voeren voor hun aanbod. Als smaakmaker kan een voorgelezen fragment wel tellen. Zoek een leuk fragment over 'Horen & Zien', verkleed je op een manier die aansluit bij de tekst, trek je stoute schoenen aan en schud kinderen en leerkrachten wakker met verhalen.

Enkele tips:

- Het openingshoofdstuk van 'De dans van de drummers' (Hans Hagen) leent zich uitstekend tot voorlezen en bevat heel wat componenten van het thema 'Horen & Zien'. Loop al trommelend en drummend de school in en lees in de klas het fragment voor. Nadien kan je samen met de leerlingen het thema 'Horen & Zien' uitdiepen. Zo kun je het naar aanleiding van de tekst hebben over muziek (Hoe kun je muziek horen? Met je oren, maar ook in je buik en je borst. Ziet alles er in het donker anders uit?) Tenslotte nodig je de klas uit voor een bezoek aan de bib.

- Het gedicht 'Bang in het donker' uit de bundel 'Ozo Heppie' van Joke van Leeuwen en 'Alleen thuis' uit 'Wie weet nog waar we zijn' van Johanna Kruit. Vraag eerst langs je neus weg wie er in de klas al alleen thuis mag blijven. Vraag vervolgens wie er wel eens bang is dan, en nog erger, wie er bang is in het donker. Verduister dan het klaslokaal en lees het gedicht voor. In een kort nagesprek praat je verder over geluiden en hoe ze soms heel anders klinken wanneer het donker is.

- Het thema bang zijn in het donker, en hoe in de duisternis bepaalde geluiden anders klinken komt aan bod in het gedicht 'Lampje' uit 'Mijn mond eet graag spinazie maar ik niet' van Frank Adam. Ook dit gedicht vormt een goed uitgangspunt om het over licht en donker te hebben.

- In 'Perenbomen bloeien wit' vertelt Gerbrand Bakker het verhaal van Gerson, een jongen die na een auto-ongeluk blind werd. Zijn broers zijn ervan overtuigd dat ze voortaan geen woorden mogen gebruiken die verwijzen naar 'zien' of 'kijken'. Zoek samen met de kinderen naar alle (werk)woorden en uitdrukkingen die zien of kijken uitdrukken. Lees daarna het fragment op p. 73 voor. Zijn we woorden of uitdrukkingen vergeten? Is het werkelijk zo dat er in de omgang met blinden en slechtzienden taboewoorden zijn die je absoluut moet vermijden?

HOE KIES JE GESCHIKTE FRAGMENTEN OM VOOR TE LEZEN?

Niet zo maar om het even welk fragment is geschikt om voor te lezen. Bij de keuze van fragmenten let je best op volgende zaken:

- je vindt het zelf een mooi fragment dat je met plezier voorleest
 - het is een afgerond fragment, dat op zichzelf krachtig genoeg is
 - wanneer je een fragment kiest uit het midden van een verhaal, vertel dan eerst even kort waarover het verhaal gaat: plaats het fragment in zijn context.
 - eindig het fragment waar het min of meer spannend is: prikkel de kinderen om zelf verder te lezen, gebruik het fragment als smaakmaker.
- Het hoeft niet noodzakelijk de bibliotheekmedewerker te zijn die voorleest. Laat ook de leerkracht voorlezen. Zo betrek je deze actief bij het gebeuren.

MEER WETEN EN LEZEN OVER VOORLEZEN?
VILLA KAKELBONT STELDE EEN LIJSTJE SAMEN
VAN PUBLICATIES OF WEBSITES OVER DIT
ONDERWERP:

Voorlezen doet kinderen groeien: De bibliotheken.

Werkboek gepubliceerd naar aanleiding van de Voorleesweek in 1999. Met concrete en praktische tips rond voorlezen en het organiseren van voorleesactiviteiten in de bib, boekenlijsten, praktijkvoorbeelden...

Over de kracht van het voorgelezen woord. Een pleidooi voor voorlezen in 13 argumenten en 11 werkvormen / Annemie Leysen in: Leesrijk school- en klasklimaat / Marleen Colpin (red.).

Goed gelezen. 10 jaar nationale voorleesdag / Ewoud Sanders en Nop Maas. Boekje vol leuke en inspirerende anekdotes over de geneugten van voorlezen. 50+ leest voor: organisatiehandleiding voor het opzetten van een voorleesteam / Elly Nannings. – Den Haag: NBLC, 1996. – 154 p. Handleiding voor het opzetten van een voorleesteam in de bibliotheek (Nederlandse invalshoek).

ABC van het voorlezen / Carel Peeters. – Amsterdam: De Harmonie, 1999. – 97 p. Alle belangrijke aspecten van voorlezen, speels verwerkt in een alfabet.

Voorlezen gaat zó: tips en ervaringen uit de praktijk van peuterspeelzalen, kinderdagverblijven, gastoudergezinnen en de buitenschoolse opvang / Irma van Welzen, Margriet Chorus. – Utrecht: NIZW, 2002.

- 74 p. Praktische tips om voor te lezen voor jonge kinderen.

Voorlezen in de praktijk / Julienne van den Heuvel, Herman Kakebeeke, Tonny Meelis-Voorma. – Den Haag: NBLC, 1997. – 125 p. Handboek om voor te lezen voor kinderen tot 12 jaar.

Vertellen in kleine kring / Anne Pellowski, Cecile Beijck. – Den Haag: Biblion, 1999. – 104 p. Handboek voor vertellers, met ideeën en suggesties over wanneer, hoe en wat je kan vertellen.

Vertellen en voorlezen. – In: *Leesbeesten en boekenfeesten: hoe werken (met) kinder- en jeugdboeken* / Jan van Coillie. – Leuven: Davidsfonds/Infodok, 1999, p. 304-309. Korte introductie in vertellen en voorlezen
- www.leesplein.nl: deze Nederlandse website zet onder meer goede voorleesboeken voor alle leeftijden in de kijker.

Deze informatie is raadpleegbaar in de gespecialiseerde bibliotheek van Villa Kakelbont.

Villa Kakelbont

- Nationaal Centrum voor Jeugdliteratuur

Meistraat 2

2000 Antwerpen

03/202.83.68

www.villakakelbont.be

Illustrator aan het werk

Een auteur of een illustrator uitnodigen voor een groot kinderpúblik, dat doen vele bibliotheken. Maar waarom eens geen illustrator uitnodigen voor een públik van leerkrachten? De bibliotheek van Tielt deed dit met succes!

BASISPRINCIPE

Van lezen ga je doen

DOELGROEP

Leerkrachten kleuteronderwijs en lager onderwijs.

ERVARIGEN UIT TIELT

Na een geslaagde workshop met Gerda Dendooven (voor kinderen), rees er het idee om een workshop aan te bieden voor leerkrachten van de plaatselijke basisscholen.

Zij maakten kennis met het werk van een illustrator, zijn of haar eigen technieken, en deden talloze nieuwe ideeën en werkvormen op. Daarmee konden ze nadien zelf aan de slag in de klas. In 2003 was illustratrice Erika Cotteleer te gast, in 2004 maakt Carll Cneut zijn opwachting.

Op basis van de ervaringen in Tielt, verzamelden we deze tips:

KEUZE VAN ILLUSTRATOR

Bij de keuze van een illustrator ga je best na of de illustrator bereid is om te werken voor een públik van volwassenen en of hij of zij didactische vaardigheden heeft. Sommige illustratoren geven zelf les op een academie en beschikken dus over heel wat ervaring. Een overzicht van illustratoren die een gesubsidieerde lezing geven, vind je in de schrijverslijst van het Vlaams Fonds voor de Letteren.

TIMING

Indien je de workshop laat plaatsvinden in januari, kunnen de leerkrachten naar aanloop van de Jeugdboekenweek in hun klas werken rond het thema 'Horen & Zien'.

Tijdens de maand maart kan het resultaat in de bibliotheek tentoongesteld worden.

WORKSHOP

Begin met een kennismaking van het públik met het werk van de illustrator. Vervolgens gaat iedereen aan de slag. Het is aan de illustrator om opdrachten te verzinnen die haalbaar zijn voor deelnemers. De illustrator staat klaar om te helpen en te begeleiden waar nodig.

IN SAMENWERKING MET

Een probleem is natuurlijk om een geschikt moment te vinden waarop zowel de leerkrachten als een illustrator beschikbaar zijn. En dat op een moment dat de bibliotheek de nodige ruimte beschikbaar heeft.

Om leerkrachten met kleine kinderen warm te maken kun je zorgen voor een kinderopvang. Dat kan eventueel in de bibliotheek, of misschien kan de gemeentelijke jeugddienst helpen.

Behalve de leerkrachten van de plaatselijk basisschool kun je ook de leerkrachten van de plaatselijke hogeschool of de academie voor beeldende kunst betrekken.

RANDACTIVITEITEN

Een tentoonstelling met werk van de illustrator, al dan niet gecombineerd met het werk van de leerkrachten en kinderen.

Een bibliotheek met sfeer

Een mooie, aantrekkelijk ingerichte bibliotheek nodigt publiek uit. Hier vind je enkele tips om je bibliotheek in een sfeer van 'Horen & Zien' te brengen.

BASISPRINCIPE

Boekrijk

ZIEN

Plak de uitstalramen van de bibliotheek helemaal dicht met papier, maar knip hier en daar ronde kijkgaten. Wie voorbij loopt wil zeker binnengluren en ontdekt de bib! In het blikveld kun je boeken plaatsen of in kleur gekopieerde covers van boeken.

Rondom de kijkgaten schrijf je mooie gedichten en fragmenten uit de mooiste boeken over het thema van de Jeugdboekenweek

In plaats van te werken met gewoon papier, kan je de ramen ook dichtplakken met affiches van de Jeugdboekenweek, hier en daar spaar je vierkante of rechthoekige ruimten uit.

Of maak van je uitstalramen reusachtige kijkdozen. Zorg voor een wand achter het uitstalraam. Tussen raam en wand bevestig je tal van voorwerpen, mobiles, boeken... Glurend door de kijkgaten raak je niet uitgekeken!

Zet de boeken over het thema 'Horen & Zien' in de kijker, maak ze aantrekkelijk en presenteer ze op een verrassende manier. Doe er bijvoorbeeld een zwarte kaft met kijkgaatjes omheen, plaats ze op een boekentafel of in glazen uitstalkastjes. Als deze in de bib staan, doe ze dan niet op slot zodat de leners ze er gemakkelijk kunnen uithalen. Geef ook duidelijk de boodschap mee dat de boeken uitgeleend kunnen worden.

Ook van de uitstalkasten kan je kijkkasten maken. Bekleed ze met papier of posters, leg allerlei leuke

attributen bij de boeken, leg een mooie bekleding op de bodem...

Zorg dat je voortdurend nieuwe boeken in de kijker zet. Vervang dus steeds de weggenomen boeken.

Richt een schaduwruimte in. Dit is een kleine intieme en verduisterde ruimte waar je een spot of projector richt op een projectiescherm of wit doek. Al wie tussen het doek en de lichtbron staat, werpt zijn schaduw op het doek. Leuk om spelletjes met handschaduw en figuurtjes te spelen!

HOREN

Laat in de bibliotheek op verrassende plaatsen muziek, geluiden, voorgelezen verhalen horen.

Hang mobiles op die mooie geluiden maken bij het minste zuchtje wind. Je kan deze uiteraard zelf of samen met kinderen maken. Voorzie een houten frame dat je aan het plafond kan hangen, aan doorzichtige draadjes hang je fijne voorwerpen die wanneer ze elkaar raken een klingelend geluid maken.

In deze (weliswaar wat oudere) boeken vind je inspiratie: *Sprookjeswol: poppen, kabouters, trollen, dieren, mobiles* / Angelika Wolk. – Zeist: Christoffor, 1998 – 90-6238-639-3.

Mobiles van papier en karton / Ulla Spithorst-Bogh. – De Bilt: Cantecleer, 1995 – 90-213-2263-36.

Kleurrijke mobiles / Ursula Ritter. – De Bilt: Cantecleer, 1991. – 90-213-0433-3.

Nieuwe mobiles van papier: met patronen op ware grootte / Ursula Ritter. – De Bilt: Cantecleer, 1990 – 90-213-0681-6.

Maak zelf mobiles: stap-voor-stap beweeglijke meesterwerkjes maken / Melanie Williams. – Helmond: Michon, 1994 – 90-6761-130-1.

Luisterdoos (suggestie van Hilde Melckenbeek,
bibliotheek Lede)

Benodigdheden:

- Grote doos
- Isolatiemateriaal
- Flexibele buizen (bijvoorbeeld van een dampkap)
- cd-speler
- cd met gedichten

Werkwijze:

Bekleed een grote doos met geluidsisolerend materiaal.

Aan de zijwanden monteer je flexibele buizen. In de doos plaats je een cd-speler.

Tijdens de openingsuren klinken gedichten uit de cd-speler. Als je langs de doos loopt hoor je niets, pas wanneer je één van de buizen aan je oren zet, kan je meeluisteren. Zo kunnen meerdere personen tegelijk genieten van gedichten.

Luistercel

Benodigdheden:

- Houten panelen
- Grote vellen papier
- Cd-speler of cassetterecorder
- Koptelefoon
- Cd of cassette

Werkwijze:

Voor zie een kleine, afgesloten ruimte (bijvoorbeeld een met houten panelen getimmerd hok met de afmetingen van een telefooncel). Plaats er een cd-speler of cassetterecorder in, die je verstopt in een doos. Via een koptelefoon kunnen bezoekers luisteren naar de literatuurfragmenten. De binnenwanden van de cabine bekleed je aansluitend bij de inhoud van de teksten. Schilder bijvoorbeeld de wanden vol oortjes of auto's, of schilder een bos. Je kan de wanden ook volschrijven met de tekst die te horen is op de cd of cassette.

HOREN EN ZIEN

Maak van de bibliotheek een ware taalspeeltuin. Overal zijn woorden, gedichten, spreuken en tekstfragmenten te lezen en te beluisteren. Beschilder de uitstalramen van de bib met verzen, gedichten of fragmenten uit een boek, hang posters met gedichten op, laat teksten uit luidsprekers weerklinken...

In enkele gezellige kijk- en luisterplekken dromen kinderen weg onder een sterrenhemel terwijl ze heerlijke verhalen beluisteren.

Richt een kleine verduisterde ruimte in (bijvoorbeeld een reusachtige houten doos waar kinderen gemakkelijk kunnen inkruipen of een tentje van donkere zeildoeken) met allerlei kussens, tapijten, knuffelberen, matrassen. Zorg dat je een lampje kan laten branden. Je kan bijvoorbeeld kleine figuurtjes (sterretjes, poppetjes...) uitsnijden in de lampenkap. Wanneer je het lampje aanknipt worden de figuurtjes op de wanden geprojecteerd. Of plaats een uitgespaard figuurtje voor een spot. Via een luidspreker of koptelefoon luisteren de kinderen naar voorgelezen verhalen, gedichten of liedjes.

Horen en niet horen, zien en niet zien

Dove of slechthorende en blinde of slechtzienende kinderen zijn natuurlijk steeds welkom in de bibliotheek. Toch is het niet altijd zo vanzelfsprekend om hen op een aangename manier te onthalen. Onwetendheid leidt tot onzekerheid: wat kunnen ze zelf en wat niet? Hoe kan ik met hen het best communiceren? Hoe wijs ik hen de weg naar geschikte materialen?

Heel wat organisaties bieden ondersteuning en informatie aan. Een kort overzicht van de organisaties waarop bibliotheken beroep kunnen doen:

BLINDEN EN SLECHTZIENDEN

De Vlaamse Luister- en Braillebibliotheek (VLBB) richt zich tot slechtzienenden, blinden, en leesgehandicapten (mensen die niet in staat zijn om te lezen omwille van een fysieke handicap of omwille van leesblindheid).

- Via www.vlbb.bib.vlaanderen.be of de gedrukte catalogi kun je braille- en luisterboeken voor kinderen en adolescenten bestellen. De boeken worden gratis thuis bezorgd voor blinden en slechtzienenden.

- Bibliotheken kunnen naar aanleiding van de Jeugdboekenweek een verzenddoos bestellen met daarin een ingesproken boek en een informatieblaadje over het braillealfabet (met uitleg in braille).

- Verder beschikt de VLBB over verschillende promotiematerialen om braille- en luisterboeken beter bekend te maken.

Meer informatie: VLBB, G. Schildknechtstraat 28, 1020 Brussel, brussel.sobb@bib.vlaanderen.be, telefoon 02/423.04.11.

De Vlaamse Klank- en Braillebibliotheek Licht en Liefde is een openbare bibliotheek voor iedereen die tijdelijk of definitief een gedrukt boek niet kan lezen of hanteren.

- Via een catalogus in gedrukte vorm, op cassette, in braille of op diskette kun je boeken kiezen. Deze worden gratis via de post thuisbezorgd.

Ook het terugsturen van de boeken is gratis.

- In de brochure *'In blind vertrouwen. Praktische tips voor een vlot contact met blinden en slechtzienenden'* vind je tips voor een vlotte omgang met blinde en slechtzienende kinderen. Ook voor bibliotheken die deze doelgroep willen ontvangen in de bib zijn het nuttige vuistregels. Deze brochure kost 4 euro en kan je bestellen bij Licht en Liefde Blindenzorg.

- De vormingsdienst van dezelfde organisatie biedt enkele educatieve activiteiten aan:

'Robbel-Dobbel: hoeveel ogen heb je?' – kinderen van 6 tot 12 jaar

In dit spel maken de kinderen op een actieve manier kennis met de ervaringen van blinden en slechtzienenden in het dagelijks leven.

'Bekijk het eens door een andere bril' – kinderen vanaf 12 jaar.

Door een combinatie van informatie, ervaringsuitwisseling en praktische opdrachten staan jongeren stil bij de leefwereld van blinden en slechtzienenden.

Meer informatie: De Vlaamse Klank- en Braillebibliotheek Licht en Liefde, Oudenburgweg 40, 8490 Varsenare, telefoon 050/40.60.10, www.blindenzorglichtenliefde.be

DOVEN EN SLECHTHORENDEN

Cultuur voor Doven legt de nadruk op de positieve aspecten van doofheid zoals door doven zelf ervaren: zij hebben een unieke taal, cultuur en leefgemeenschap met een rijke geschiedenis.

Cultuur voor Doven maakt jaarlijks educatieve producten aan (boeken, cd-rom's en video's) voor volwassenen.

Ook voor (dove) kinderen of voor bibliotheekpersoneel dat met (dove) kinderen in aanraking komt, kan de dienst vormingssessies op maat uitwerken. Daarbij bezoeken een dove en een tolk gebarentaal de bibliotheek en vertellen over doofheid.

- Voor bibliotheekpersoneel kan Cultuur voor Doven een vorming uitwerken over hoe omgaan met dove kinderen in de bibliotheek.
- Bibliotheken die het thema 'doofheid' op een uitgesproken wijze aan bod willen brengen in een activiteit, kunnen bij de dienst terecht voor informatie, advies en ondersteuning.
- De vormingsdienst organiseert educatieve activiteiten voor zowel horenden als doven: cursussen gebarentaal, dovencultuur, doofbewustzijn enz.
- Tenslotte kan je bij de organisatie ook terecht voor het opvragen van video-opnames van verhalen verteld in gebarentaal. Of als je een dove, samen met een tolk, verhalen wil laten vertellen in gebarentaal, dan kan Cultuur voor Doven daarvoor zorgen.

Meer informatie:
 Stichting Integratie Gehandicapten vzw
 Kerkham 1 bus 2
 9070 Destelbergen
 Telefoon: 09/238.31.25
 info@sig-net.be

Cultuur voor Doven is een vormingsdienst, erkend door het Ministerie van Cultuur en de provincie Oost-Vlaanderen

Meer informatie:

Vzw Cultuur voor Doven

Coupure Rechts 314

9000 Gent

Telefoon: 09/228.59.79

Teksttelefoon: 09/238.39.23

E-mail: cultuur.voor.doven@pandora.be

DOVEN EN BLINDEN

De Stichting Integratie Gehandicapten (SIG) wil via vorming en bijscholing de maatschappelijke integratie van personen met een handicap bevorderen. Zo wil ze ook doven en blinden een plaats geven in de samenleving. In oktober 2003 publiceert SIG een aantal brochures waarin bibliotheken een handleiding krijgen voor geslaagde bibliotheekrondleidingen voor o.m blinden en doven. Elke brochure wordt ingeleid met tips voor een goede omgang met de doelgroep. Alle openbare bibliotheken ontvangen deze brochures in het najaar.

Kunsteducatieve workshops

ARTFORUM

Artforum is een kunstenorganisatie voor kinderen, jongeren en jonge kunstenaars. Artforum is erkend en gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap (Administratie Cultuur, afdeling jeugd en sport) als landelijke jeugddienst.

Artforum wil kinderen (vanaf 4) en jongeren (tot 30) actief laten participeren aan kunst- en cultuuractiviteiten

Artuur is de naam van een brochure (4 tot 12 jaar, 12 tot 30 jaar) vol met kunsteducatieve workshops en cursussen. Er zijn workshops rond muziek (van percussie tot elektronisch), dans (van hedendaags tot exotisch), theater (van impro tot Shakespeare), beeld (van knutselen tot video). Veel workshops bieden een combinatie van disciplines, bijvoorbeeld van theater en beeld of van muziek en dans.

Een greep uit het aanbod:

'En toen en toen en toen' (Robert de Vos)

En toen kwam er een atelier speciaal voor kinderen die graag vertellen en tekenen... Iedereen verzint zijn verhaal en tekent het neer in verschillende plaatjes. We draaien het getekende vervolghet verhaal op een rol en spreken het verhaaltje in. En terwijl je aan het klosje draait, laat je het cassettebandje afdraaien. Luisterende oortjes en glunderende oogjes verzekerd!

Max. aantal deelnemers: 16, Leeftijd: 6-12 jaar

Prijs: 1 125, Materiaal: 1,50 1/deelnemer, Duur: 2,5 uur

'De Woordtoveners' (Hanneke Paauwe – Magda Ral)

Hebben woorden al eens een dansje op jouw tong gemaakt? Woont er in je hoofd een woordtovenaar en zitten er kleine Picasso'tjes in je vingers? Als jij spreekt, zien de anderen dan meteen tekeningetjes? Kom dan maar af, de letters van het alfabet, de verf en stiften juichen je toe. We spelen met woorden en klanken,

maken een hoorspel en nemen het op, bedenken het einde van een verhaal. We knippen en plakken een nieuwe wereld in elkaar. Van A tot Z!

Max. aantal deelnemers: 20, Leeftijd: 6-12 jaar

Prijs: 1 125, Materiaal max. 1 10, Duur: 2,5 uur

Informatie:

Artforum vzw

Stapelhuisstraat 13d

3000 Leuven

016/22.78.55

info@artforumvzw.be

www.artforumvzw.be

GRAFFITI JEUGDDIENST

Graffiti Jeugddienst vzw is een landelijk erkende pluralistische jeugddienst die de communicatieve vaardigheden van kinderen en jongeren in Vlaanderen (6-30 jaar) wil uitbreiden en verdiepen, omdat communicatie een basisvoorwaarde is om actief, bewust en kritisch te participeren aan de samenleving.

Graffiti Jeugddienst heeft een divers aanbod aan workshops rond (alternatieve)

communicatievormen. Deze workshops worden gegroepeerd rond volgende thema's: verf, tekenen, culinair, theater, filosofie, muziek, poëzie, beeld.

Een greep uit het aanbod:

Workshop Filosofie: Geluk in kleuren en woorden

De dikke man op de bank is gelukkig. Maar waarom is hij gelukkig en hoe weet hij eigenlijk dat hij gelukkig is? Naar aanleiding van dit verhaaltje denk je na over wat geluk is. Dit doen we niet enkel door met elkaar te praten en naar elkaar te luisteren. Neen, je krijgt de mogelijkheid om geluk uit te drukken in kleuren en woorden. Ten slotte ga je naar huis met een visueel gedicht waar

je jezelf of misschien wel iemand anders gelukkig mee maakt.

Max. aantal deelnemers: 15, Leeftijd: 6-12 jaar.

Prijs: 1 118 + 1 25 materiaal + 1 0,25/km, Duur: 3 uur.

Workshop Theater: Een kast vol poppen

Verscholen achter een pop durf je misschien wel meer te vertellen dan normaal. Eerst maak je kennis met een heleboel soorten poppen en bedenk je in kleine groepjes een eigen verhaal. Daarna krijg je de kans om poppenmeester te worden van het kleinste theater in de wereld: de poppenkast. Indien de workshop een hele dag duurt, leren we je met behulp van een heleboel knutselgerief en natuurlijk een flinke dosis fantasie je eigen pop en decor maken.

Max. aantal deelnemers: 15, Leeftijd: 6-12 jaar.

Prijs: 1 118 (3 uur) of 1 225 (6 uur) + 1 25 materiaal + 1 0,25/km.

Informatie:

Graffiti Jeugddienst vzw

Papegaaistraat 9

9000 Gent

09/233.79.86

info@graffiti-jeugddienst.be

www.graffiti-jeugddienst.be

MUSICA, IMPULSCENTRUM VOOR MUZIEK

'Horen & Zien' nodigt uit om verschillende kunstdisciplines samen te brengen, om literatuur te bekijken en beluisteren. Het is voor kinderen boeiend om te ontdekken hoe tekst vertaald wordt in beeld en muziek.

Kinderen worden uitgedaagd om zelf aan de slag te gaan.

Musica, impulscentrum voor Muziek, ontwikkelde twee projecten waarin literatuur, beeld, muziek en beweging elkaar vinden en aanvullen: 'Vensters, uitzichten op poëzie en muziek' en 'Man'.

Vensters, uitzichten op poëzie en muziek

Het project 'Vensters' is ontstaan uit een tentoonstelling van 12 werken van Jan De Maesschalck, 12 maal een andere kijk op de wereld, getekend voor kinderen,

literair omlijst door teksten van bekende Vlaamse jeugd-auteurs, muzikaal geïllustreerd door muziek van Wouter Vandenaabeele (Ambrozijn, Olla Vogala...). Tijdens de workshops ontdekken docenten en kinderen de kracht van de eigen creatie: zelf beeldend een eigen venster maken en dit muzikaal en dramatisch uitbeelden.

Aanbod:

- Workshops voor kinderen vanaf 8 jaar door professionele docenten (drama, muziek, beeld, beweging), groepen van maximum 20 kinderen.

- De tentoonstelling met de originele werken van Jan De Maesschalck, met een educatieve map waarmee leerkrachten of bibliotheekteam zelf aan de slag kunnen gaan. De muziek is beschikbaar op de cd 'Vensters, Uitzichten op poëzie en muziek'.

Man, een nieuw verhaal van Geert de Kockere geïllustreerd door Griet Musschoot

MAN: een wat filosofisch verhaal zoals we van Geert de Kockere gewoon zijn. MAN, het hoofdpersonage, heeft allerlei ideeën in zijn hoofd. Door de vele omgevingen waarin hij terecht komt, ontstaan allerlei ideeën en mogelijkheden om kunstzinnig aan de slag te gaan: beeld, muziek, beweging, drama en zelfs creatief schrijven.

MAN: een groot prentenboek waarin er gespeeld wordt met taal, vorm, kleur en typografie.

MAN: een pakket aan workshops waarbij vanuit een verhaal alle kunst disciplines door kinderen beleefd en onderzocht worden.

MAN: een cd-rom met kunstzinnige opdrachten waardoor de kinderen zelf aan de slag kunnen gaan.

MAN: een podiumproductie met muziek van Stéphane Vande Ginste en uitgevoerd door musici van het ensemble Emanon, het verhaal gebracht door Inge Goddijn (Larf!).

Aanbod:

- Workshops voor kinderen (twee leeftijdsgroepen: 5-8 jaar en 8-12 jaar) door professionele docenten

- Het boek (uitgegeven door De Eenhoorn) met een educatieve map waarmee leerkrachten of het bibliotheekteam zelf aan de slag kunnen.

- De mogelijkheid om de cd-rom MAN aan te kopen voor de kinderen (5-12 jaar). Deze cd-rom bevat allerlei

kunstzinnige opdrachten en spel materiaal waarmee kinderen aangemoedigd worden om zelf creatief te zijn: teksten schrijven, muzikale opdrachten...

Opgelet: Deze CD-rom kan enkel tot 15 november 2003 besteld worden en in pakketten van 50 exemplaren!

Rond deze twee thema's zijn er ook twee producties gemaakt die eventueel in samenwerking met het cultureel centrum geplaatst kunnen worden.

Informatie:

Indien je geïnteresseerd bent, kan je vrijblijvend een voorstel opvragen aangepast aan de mogelijkheden van jouw bibliotheek.

Musica, Impulscentrum voor Muziek

Tine Hendrickx

tine.hendrickx@musica.be

Toekomstlaan 5B

3910 Neerpelt

Telefoon 011/610 510

www.musica.be

RASA

Workshop Monsters onder Bed – Verhaal en workshop voor kinderen van 6 tot 8 jaar

Licht uit! Geritsel, gefluister, schimmen over de muur, geluiden uit de kast, monsters onder bed!

In het kader van haar nieuwe tentoonstellingsproject 'Monsters onder bed' biedt RASA een workshop aan voor kinderen van 6 tot 8 jaar. Een workshop waarin horen en zien versmelten.

Via een overheadprojector komt het verhaal tot leven dat Gerda Dendooven bedacht en illustreerde bij de tentoonstelling 'Monsters onder bed'. Op een klanktapijt van bevreedende geluiden bewegen monsters over de muur en vertelt een stem hun verhaal. De kinderen breien daarna zelf een vervolg aan het verhaal. Monsters worden geknipt uit papier of gekleurde transparanten en via de projector geprojecteerd op de muur. De kinderen verzinnen zelf de woorden en geluiden bij hun beeldverhaal dat ze aan het einde van de workshop samen brengen.

Max. aantal deelnemers: 15. Indien meer, is de actieve participatie van de leerkracht en/of bibliotheekassistent gewenst tijdens de workshop en het opruimen.

Doelgroep: scholen, families, 1e graad basisonderwijs (1ste en 2de leerjaar)

Prijs: 1 150 (begeleiding, inclusief materiaal, exclusief vervoersonkosten)

Duur: 1,5 uur

Te voorzien: overheadprojector, geluidsinstallatie voor cd-speler, verduisterbare ruimte, voldoende tafels en stoelen en bescherming voor op de tafels.

RASA organiseerde reeds verschillende workshops op het openingsfeest van de Jeugdboekenweek in Brugge en Sint-Niklaas.

De tentoonstelling Monsters onder Bed

– Reizende tentoonstelling voor kinderen van 4 tot 8 jaar

Monsters onder bed. Hoe zien ze er uit? Waar komen ze vandaan? Hoe krijg je ze weg?

In de tentoonstelling 'Monsters onder bed' gaat RASA op zoek naar de verbeelding van de angst in de beeldende kunst, de oude volkscultuur en de populaire cultuur van vandaag. Dit alles brengen we samen in een reizende tentoonstelling, een heerlijk rariteitenkabinet op kinderformaat. De ingrediënten: een griezelverhaal, geschreven en geïllustreerd door Gerda Dendooven, monumentaal geprojecteerd en begeleid van een bevreedend klanktapijt, kijk- en voelkastjes die de kinderen uitdagen op onderzoek te gaan en hedendaags werk van Benjamin Demeyere, Frank Maieu, Dré Peeters, Danny Tulkens en Guido Vrolix.

Tijdens de Jeugdboekenweek 2004 is de tentoonstelling 'Monsters onder bed' te bekijken in CC De Spil in Roeselare (2 tot 15 maart) en in CC Casino in Koksijde (16 tot 29 maart)

Informatie:

RASA VZW

Dr. Verdurmenstraat 4 & 16, B – 9100 Sint-Niklaas

Telefoon: 03/776 86 88

rasa@rasa.be, www.rasa.be

VAN STOEL TOT STOEL

'Van Stoel tot Stoel' is het aanspreekpunt in Vlaanderen voor alles wat met de vertelkunst te maken heeft. Het is een project binnen 'Opendoek vzw', erkend en gesubsidieerd door het Ministerie van Vlaamse Gemeenschap en de provincie Oost-Vlaanderen.

'Van Stoel tot Stoel' is ook het aanspreekpunt voor iedereen die wil werken rond 'vertellen'. De organisatie biedt ondersteuning aan professionele en niet-professionele vertellers. Maar ook bibliotheken kunnen beroep doen op 'Van Stoel tot Stoel'.

Zo kan de organisatie je helpen bij het zoeken van een goede verteller in de bib en bij het organiseren van een workshop vertellen.

Zoek je een verteller? Meld je dan aan bij 'Van Stoel tot Stoel'. Laat hen weten:

- waar je precies naar op zoek bent
- voor welke doelgroep je een verteller zoekt (leeftijd kinderen, grootte van de groep, gemengd publiek...)
- of je op zoek bent naar een verteller die verhalen vertelt die aansluiten bij het thema 'Horen & Zien', of die verhalen vertelt op basis van jeugdboeken, of die iets helemaal anders vertelt.
- hoe lang de vertelling mag duren
- over welk budget je min of meer beschikt.
- op welke datum je een verteller wil uitnodigen

Op basis van deze gegevens zoekt 'Van Stoel tot Stoel' een geschikte verteller.

'Van Stoel tot Stoel' helpt je ook bij het organiseren van een workshop vertellen. Wil het bibliotheekteam mooier en expressiever leren vertellen? Of wil je de leerkrachten in je gemeente verwennen met een workshop?

Of wil je een workshop vertellen aanbieden voor kinderen of jongeren? 'Van Stoel tot Stoel' gaat samen met jou op zoek naar de beste formule.

Informatie:

Van Stoel tot Stoel
Sofie Vervloet
Arenbergstraat 17
2000 Antwerpen
03/222.40.98
info@vanstoeltotstoel.be
www.vanstoeltotstoel.be

DE LUISTERLEZER

De Luisterlezer is een organisatie die zowel het luisteren als het lezen bij kinderen wil stimuleren met leuke spelen en leesactiviteiten en spannende verhalen en uitgaven. Door middel van publicaties, speel-, lees- en theaterprogramma's, workshops en een rondrijdende luisterlezerbus wil de luisterlezer verhalen bij kinderen brengen.

'De Luisterlezerbus' is een ingerichte multifunctionele ruimte. Theater, vertelkunst, literatuur, muziek en expressie worden gecombineerd. Ook tentoonstellingen en workshops kunnen plaatsvinden in de bus. De bus biedt plaats aan max. 25 kinderen. Heb je zelf een idee voor een leuk programma, dan wordt daar creatief op ingespeeld.

Je kan de bus een halve dag tot meerdere dagen op bezoek vragen.

'Workshops vertellen' zijn beschikbaar voor zowel volwassenen als kinderen. Wil je het hele bibteam bijscholen in het vertellen, of wil je een workshop organiseren voor leerkrachten, de kinderopvang, ouders... dan kan je terecht bij de luisterlezer. Voor kinderen wordt een aangepast programma aangeboden.

Meer informatie:

De Luisterlezer vzw
Borstelsstraat 44
3010 Kessel-Lo
016/25.85.93 of 0479/21.85.15
info@luisterlezer.be
www.luisterlezer.be

MOOSS vzw

Mooss vzw biedt actieve kunsteducatie voor kinderen, jongeren en hun begeleiders. Je kan er terecht voor dans, theater, beeld, muziek, video en fotografie maar ook voor kadervorming.

Wat wil je als bib de kinderen graag aanreiken? Wat wil je bereiken met een activiteit? Mooss vzw gaat met jou op zoek naar de meest geschikte formule.

Naast cursussen en projecten, biedt Mooss vzw ook 'korte initiaties'. Deze korte kennismakingssessies zijn een soort artistieke degustaties. Ze geven kinderen een kijk op wat theater, dans, muziek, beeld of nieuwe media kunnen zijn en hoe ze zich daarbij voelen.

Mooss vzw is een jeugddienst, erkend en gesubsidieerd door het Ministerie voor Cultuur van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Jeugdwerk.

Een greep uit het aanbod korte initiaties:

Het kleine museum. Dat maak je toch zelf!

Kinderen worden omgedoopt tot heuse kunstenaars. Ze combineren prentplaatjes tot bizarre figuren, zoeken verbanden, fantaseren het vervolg, maken de prent helemaal af. Via allerlei speels artistieke activiteiten ontdekken kinderen kleur, licht en donker, thema's en stijlen in de schilderkunst.

Max. aantal deelnemers: 16, Leeftijd: 6-8jaar

Prijs: 1 133 (voor één sessie), excl. materiaal max. 1 10, duur: 3 uur

Nodig: groot lokaal met water- en elektriciteitsvoorziening, tafels en stoelen.

Play, Listen, Look and Plug.

Een ontdekkingstocht in de montagetechniek met de nadruk op de combinatie van beeld en geluid. De jongeren knippen geluiden uit bestaande filmfragmenten, die ze bewerken tot eigengereide muzikale composities. Daarenboven gaan ze met videocamera en microfoon op jacht naar bijkomende geluiden: welke klanken zitten er in je lichaam, hoe klinkt deze ruimte ... De geluidsbeelden monteren ze aan het einde van de dag tot eigen muzikale beeldcomposities.

Max. aantal deelnemers: 15, Leeftijd: 12-18 jaar

Prijs: 1 139, Duur: twee sessies van 3 uur op één dag.

Nodig: iMac's en digitaal opnamemateriaal worden door Mooss meegebracht. U zorgt voor een televisietoestel met cinch aansluiting.

